

ΤΕΛΕΤΗ ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΗΣ
ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΕΡΟΥ
ΣΕ ΕΠΙΤΙΜΟ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΘ

Πρόσωπον

προς

Πρόσωπον

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ

Πρόσωπον προς Πρόσωπον

Τελετή αναγόρευσης του
Αλέξανδρου Κ. Παπαδερού
σε επίτιμο διδάκτορα του Τμήματος Θεολογίας
του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
(16 Μαΐου 2019)

Face to Face
Ceremony for conferring upon
Alexandros K. Papaderos
the Doctorate Honoris Causa of School of Theology
of Aristotle University of Thessaloniki
(May 16, 2019)

EDITOR
Stylianos Ch. Tsompanidis

Πρόσωπον προς Πρόσωπον

Τελετή αναγόρευσης του
Αλέξανδρου Κ. Παπαδερού
σε επίτιμο διδάκτορα του Τμήματος Θεολογίας
του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
(16 Μαΐου 2019)

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Στυλιανός Χ. Τσομπανίδης

Το εξώφυλλο επιμελήθηκε η κ. Τέση Δροσοπούλου.

Οι φωτογραφίες από τα έργα που εικονίζονται στην ομιλία του Αλ. Παπαδερού δημοσιεύονται με την ευγενική άδεια της Ορθόδοξης Ακαδημίας Κρήτης.

© 2019 ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ

Παναγίας Δεξιάς 7
546 35 Θεσσαλονίκη
2310·200·376
www.ek.gr

ISBN: 978–960–599–318–4

2019 Printed in Greece

Κατά τον ν. 2121/1993 και τη διεθνή σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον ν. 100/1975), απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιονδήποτε τρόπο (ηλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο), τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Παναγιώτης Σκαλτσής, Πρόεδρος Τμήματος Θεολογίας ΑΠΘ	7
---	---

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος Α΄	11
Δέσποινα Κλαβανίδου, Αναπληρώτρια Πρύτανη ΑΠΘ, κα- θηγήτρια Νομικής Σχολής ΑΠΘ.....	13
Θεόδωρος Ξ. Γιάγκου, Κοσμήτορας της Θεολογικής Σχο- λής του ΑΠΘ	17
Παναγιώτης Σκαλτσής, Πρόεδρος Τμήματος Θεολογίας ΑΠΘ	21

ΟΜΙΛΙΕΣ

Στυλιανός Χ. Τσομπανίδης, Καθηγητής Τμήματος Θεολο- γίας ΑΠΘ, Έπαινος προς τον Αλέξανδρο Παπαδερό κα- τά την αναγόρευσή του σε επίτιμο διδάκτορα του Τμήμα- τος Θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσ- σαλονίκης.....	29
Αλέξανδρος Κ. Παπαδερός, «Πρόσωπον προς πρόσωπον».	40

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πρόγραμμα εκδήλωσης.....	69
Φωτογραφίες από την Τελετή.....	73

TABLE OF CONTENTS

PREFACE

Panagiotis Skaltsis, President of School of Theology AUTH ...	7
---	---

GREETINGS

Ecumenical Patriarch Bartholomew I	11
Despoina Klavanidou, Vice Rector AUTH, Professor of Faculty of Law AUTH	13
Theodoros Giagou, Provost of School of Theology AUTH...	17
Panagiotis Skaltsis, President of School of Theology AUTH..	21

SPEECHES

Stylianos Ch. Tsompanidis, Professor of School of Theology AUTH, <i>Encomium bestowed on Alexandros Papaderos during conferring upon him the Doctorate Honoris Causa of School of Theology of Aristotle University of Thessaloniki...</i>	29
Alexandros K. Papaderos, «Face to face»	40

APPENDIX

Program of the ceremony.....	69
Photos of the ceremony	73

Προλογικό σημείωμα

Το Τμήμα Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής Θεσσαλονίκης στην υπ' αριθμ. 14/29-11-2018 Συνεδρία του, μετά από Εισήγηση - Πρόταση μελών του, αποφάσισε ομόφωνα να απονεμίει στον Άρχοντα Υπομνηματογράφο της Αγίας του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας κ. Αλέξανδρο Παπαδερό τον τίτλο του επίτιμου διδάκτορα.

Στο πρόσωπο του κ. Αλεξάνδρου Παπαδερού το Τμήμα Θεολογίας διέκρινε τον ακάματο εργάτη του ευαγγελικού μηνύματος στον σύγχρονο κόσμο, τη διεθνή καταξίωσή του στον θεολογικό και εκκλησιαστικό χώρο, τη συμβολή του στην κατανόηση και καθιέρωση του διαλόγου τόσο ως «διαλογικής μαρτυρίας», όσο και ως «λειτουργικής διακονίας».

Ως εκπρόσωπος του Οικουμενικού Πατριαρχείου στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών και άλλα εκκλησιαστικά fora έδωσε τη μαρτυρία του για το οικουμενικό πνεύμα της Ορθοδοξίας. Στο πλούσιο εκπαιδευτικό και συγγραφικό του έργο καταγράφεται το ενδιαφέρον του για τη θρησκευτική διαπαιδαγώγηση των νέων, την αναγέννηση της Παιδείας και την πνευματική ανάταση του λαού μας. Σε κοινωνικό επίπεδο ο κ. Αλέξανδρος Παπαδερός εργάστηκε άοκνα για τη συμμετοχή του πληρώματος στη ζωή της Εκκλησίας, την επικράτηση του πνεύματος της δικαιοσύνης, της συμφιλίωσης και της ειρηνικής συμβίωσης μεταξύ των ανθρώπων.

Πρόκειται πράγματι για προσωπικότητα παγκόσμιας εμβέλειας, με πολλές και ποικίλες δραστηριότητες προς την κατεύθυνση του ανοίγματος της θεολογικής σκέψης στα προβλήματα της εποχής μας, με λόγο σύγχρονο και εποικοδομητικό, με πρωτοβουλίες σημαντικές για τη σύν-

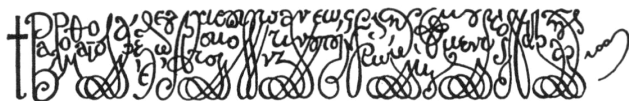
δεση Εκκλησίας και Κοινωνίας. Η πρόταση λοιπόν του Τμήματος για την απονομή του υψηλού τίτλου του επίτιμου διδάκτορα στον κ. Αλέξανδρο Παπαδερό αποτελεί ελάχιστο δείγμα της όλης του προσφοράς στην Εκκλησία, τον σύγχρονο κόσμο και όλη την Οικουμένη.

Δεκέμβριος 2019

Παναγιώτης Σκαλτσής
Καθηγητής Λειτουργικής
Πρόεδρος Τμήματος Θεολογίας

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Χαιρετισμός Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου Α΄

Τῷ Ἐλλογιμωτάτῳ κυρίῳ Παναγιώτῃ Σκαλτσῇ, Καθηγητῇ καὶ Προέδρῳ τοῦ Τμήματος Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τέκνῳ τῆς ἡμῶν Μετριοτήτος ἐν Κυρίῳ ἀγαπητῷ, χάριν καὶ εἰρήνην παρὰ Θεοῦ.

Χριστὸς Ἀνέστη!

Μετὰ χαρὰς πληροφορηθέντες περὶ τῆς ὁμοφώνου ἀποφάσεως τοῦ καθ' ὑμᾶς Τμήματος Θεολογίας νὰ ἀπονεύμῃ εἰς τόν Ἐντιμολογιώτατον κύριον Ἀλέξανδρον Παπαδερὸν, Ἀρχοντὰ Ὑπομνηματογράφον τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ προσφυλέστατον τέκνον τῆς ἡμῶν Μετριοτήτος, τόν τίτλον τοῦ Ἐπιτίμου Διδάκτορος, καὶ περὶ τῆς, ἐπίσης, ὁμοφώνου ἐγκρίσεως τῆς ἀποφάσεως ταύτης ὑπὸ τῆς Συγκλήτου τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, εὐχαρίστως ἀποστέλλομεν τὸν παρόντα Πατριαρχικὸν χαιρετισμὸν διὰ νὰ ἀναγνωσθῇ κατὰ τὴν σχετικὴν ἀκαδημαϊκὴν τελετὴν.

Καθ' ὅλην τὴν μακρὰν καὶ καρποφόρον διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς θεολογίας, ὁ τιμώμενος ὑπῆρξεν ὑπόδειγμα ἀκεραίου, δυναμικοῦ, εὐφρεστάτου καὶ ἀποτελεσματικοῦ ἀνδρός, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὄραμα διὰ τὴν παρουσίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ, διὰ τὴν κοινωνικὴν αὐτῆς ἀποστολὴν καὶ διὰ τὴν σημασίαν καὶ τὴν πρόδον τῶν οἰκουμενικῶν διαλόγων καὶ τῆς κοινῆς μαρτυρίας τῶν χριστιανῶν. Τό ὄνομά του, ὁμοῦ μέ αὐτοῦ τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Κισιάμου καὶ Σελίνου κυροῦ Εἰρηναίου, θά παραμείνῃ ἐς αἰεὶ συνδεδεμένον μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης, Γενικοῦ Διευθυντῆς καὶ κινητήριος δύναμις τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἐπὶ τεσσαρακονταπενταετίαν ὅλην ὁ τιμώμενος. Δηύρυνε τοὺς ὀρίζοντας τῆς Ἀκαδημίας, τὴν κατέστησε γνωστὴν παγκοσμίως, τὴν ἀνέδειξεν εἰς φόρουμ διαλόγου, συναντήσεως καὶ συνεργασίας. Τό δξύτατον αἰσθητήριον αὐτοῦ διὰ τὰ ἐπίκαιρα καὶ ζωτικὰ θέματα, τό ἐπικοινωνιακόν του τάλαντον, ἡ πίστις του εἰς τὴν δύναμιν τῆς συγχωρήσεως, τῆς καταλλαγῆς καὶ τῆς εἰρήνης, ἡ ἀκλόνητος πεποίθησίς του περὶ τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς συνεργασίας Ἐκκλησίας καὶ ἐπιστημῶν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν μεγάλων προκλήσεων τῆς ἐποχῆς, ἐν συνδυασμῷ μέ τὴν κρητικὴν του ψυχὴν καὶ τὴν ἀμετακίνητον βούλησίν του νὰ ἀναδείξῃ τὴν πολιτιστικὴν κληρονομίαν καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης, πάντα ταῦτα συνέβαλον εἰς τὴν ἐπιτυχήν πραγμάτων τῶν θαρραλέων ὁραματισμῶν του διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀκαδημίαν, εἰς τὴν δαψυλὴ καρποφορίαν τῶν πολλῶν πρωτοβουλιῶν του καὶ εἰς τὴν γόνιμον προβολήν, πρὸς τοὺς λοιποὺς χριστιανοὺς καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην, τῆς ἀληθευούσης ἐν ἀγάπῃ ἐλευθερίας ὡς τοῦ πυρῆνος τῆς ὀρθοδόξου ταυτότητος.

Ἐπιστέγασμα ὅλων αὐτῶν καὶ μοναδικὴ ἀναγνώρισις τοῦ κύρους καὶ τῆς προσφορᾶς τοῦ σπουδαίου τούτου ἐπιτελικοῦ πνευματικοῦ καθιδρύματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρείου, ὑπῆρξεν ἡ πανορθόδοξος ἀπόφασις πραγματοποιήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀκαδημίαν Κρήτης, ἡ ὁποία

οὕτω κατέστη τόπος ἱστορικός, μόνιμον σημεῖον ἀναφορᾶς εἰς τὴν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ κόσμῳ.

Ὁ Ἀλέξανδρος Παπαδερὸς ἔχει πολυετὴ καὶ εὐκαρπὸν παρουσίαν εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν. Διεκρίθη κατ' ἐξοχὴν ὡς μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν. Συμμετέσχεν, ἐπίσης, εἰς Γενικὰς Συνελεύσεις, εἰς συνέδρια καὶ διαφόρους ἀποστολὰς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, ὅπου, ὡς ἔχει λεχθῇ προσφυῶς, «ἐκόμιζε τὴν Φαναριωτικὴ καὶ γενικὰ τὴν Ὁρθόδοξο "νότα"» εἰς τὰς συζητήσεις. Ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπαινέσωμεν τὴν ποιότητα καὶ τὴν εὐρύτητα τοῦ συγγραφικοῦ ἔργου τοῦ τιμωμένου, ὅπου ἀποτυπῶνται ἡ λιπαρὰ θεολογικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ του παιδεία καὶ τὸ εὐλικρινὲς ἐνδιαφέρον του διὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καὶ τὴν πνευματικὴν ἀποστολὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, καθὼς καὶ ἡ μεγάλη κοινωνικὴ του εὐαισθησία.

Μέ αὐτὰς τὰς σκέψεις, συγχαίροντες, ἐν τῷ προσώπῳ ὑμῶν, τῷ Τμήματι Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ἐπὶ τῇ ἀξιαγαστῇ πρωτοβουλίᾳ ἀπονομῆς τοῦ τίτλου τοῦ Ἐπιτίμου Διδάκτορος εἰς τὸν Ἐντιμολογώτατον Ἀρχοντα κύριον Ἀλέξανδρον Παπαδερὸν, δεόμεθα τοῦ δαψιλεύοντος πᾶσιν ἡμῖν τὰ πλούσια δωρήματα Αὐτοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅπως διαφυλάσῃ τὸν ἐπαξίως τιμώμενον ἐν ὑγιείᾳ κατ' ἄμφω ἀκλονήτῳ πρὸς συνέχισιν τῆς εὐόρκου μαρτυρίας καὶ τῆς ἐνθέου προσφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος, ἀπονέμοντες δὲ πᾶσιν ὑμῖν τὴν Πατριαρχικὴν ἡμῶν εὐλογίαν, ἐπικαλούμεθα ἐπὶ τοὺς παρισταμένους εἰς τὴν πανηγυρικὴν καὶ χαρμόσυνον ταύτην ἐκδήλωσιν, τὴν πλουσιόδωρον χάριν καὶ τὸ ἀμέτρητον ἔλεος τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης.

Βιθ' Μαΐου ια΄
 Ἐκ τῆς
 Διεύθυνσης
 διὰ τοῦ Θεοῦ εὐχέμεθα.

Χαιρετισμός
Δέσποινας Κλαβανίδου
Αν. Πρύτανη ΑΠΘ, Καθηγήτριας

*Εκλεκτοί Προσκεκλημένοι,
Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,
Κυρίες και κύριοι,
Αξιότιμε κύριε Παπαδεδρέ*

Ως Αναπληρώτρια Πρύτανη του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης αισθάνομαι ιδιαίτερα ευτυχής και περήφανη, γιατί τελετές όπως η σημερινή, της ανακήρυξης ως Επίτιμου Διδάκτορα του Τμήματος Θεολογίας του κ. Αλέξανδρου Παπαδερού, επικυρώνουν μια από τις κορυφαίες διαδικασίες που δικαιώνουν τον ακαδημαϊκό ρόλο, την αποστολή και τη διεθνή ακτινοβολία ενός μεγάλου πανεπιστημιακού ιδρύματος.

Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο έχει ήδη εντάξει τιμητικά στους κόλπους του εξέχουσες προσωπικότητες από τον χώρο της Εκκλησίας και της Ορθοδοξίας, όπως είναι ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, ο Αρχιεπίσκοπος Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας Αναστάσιος, ο θεοφιλέστατος επίσκοπος Διοκλείας Κάλλιστος Γουέαρ, ο Μακαριότατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος Ιερώνυμος, ο καθηγητής Γρηγόριος Λαρεντζάκης, ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής Θεόδωρος Β΄.

Σε αυτές τις προβεβλημένες και αξιοσέβαστες μορφές της Εκκλησίας προστίθεται σήμερα επάξια ο κ. Αλέξαν-

δρος Παπαδερός, διακεκριμένος απόφοιτος του ιδρύματός μας. Ο κ. Παπαδερός είναι μια σημαντική προσωπικότητα, αναγνωρισμένη στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Άνθρωπος του διαλόγου, δημιουργικός, μεθοδικός, με πλατιά θεολογική και φιλοσοφική κατάρτιση και συνθετική επιστημονική ικανότητα, με συμμετοχή στα προβλήματα της καθημερινότητας απλών ανθρώπων διαφόρων κοινωνικών ομάδων.

Οι οδυνηρές εμπειρίες από τη σκληρή πραγματικότητα της κατοχικής θηριωδίας των παιδικών του χρόνων με αποκορύφωμα τον εγκλεισμό του σε Στρατόπεδο Συγκέντρωσης στην Αγιά Χανίων σφράγισαν τις επόμενες επιλογές της ζωής του, την οποία αποφάσισε από τότε να την αφιερώσει σε δράσεις για τη συμφιλίωση των λαών και για τη δέσμευσή τους στον αγώνα υπέρ της ειρήνης και της αντίστασης σε φαινόμενα φυλετικών και άλλων διακρίσεων. Αυτό το καταδεικνύει τόσο η ίδρυση, μαζί με τον Μητροπολίτη Κισάμου και Σελίνου Ειρηναίο (Γαλανάκη), της Ορθόδοξης Ακαδημίας Κρήτης στη δεκαετία του 1960, όσο και η πρόσφατη πρότασή του για ίδρυση στον ίδιο χώρο, ο οποίος ήταν Στρατόπεδο Συγκέντρωσης, ενός *Μουσείου της Μάχης της Κρήτης, της Κατοχής και της Αντίστασης*. Αυτή η ιδέα οδήγησε τελικά στη σύσταση μιας Αστικής μη κερδοσκοπικής Εταιρείας, της οποίας είναι Πρόεδρος ο τιμώμενος.

Η Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης, υπό τη διεύθυνση του Αλέξανδρου Παπαδερού έως και το 2008, αποτελεί βήμα διορθόδοξου, διαχριστιανικού και διαθρησκευτικού διαλόγου και παράλληλα εργαστήριο πολιτισμού, λόγου και τέχνης.

Ιδιαίτερα θα πρέπει να επισημανθεί η ίδρυση από την Ακαδημία του *Ινστιτούτου Θεολογίας και Οικολογίας*, το οποίο εμπνεόμενο από τις μεγάλες προσπάθειες του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου ανέπτυξε διάφορες δραστηριότητες σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.

Ο θεολογικός και φιλοσοφικός λόγος του Αλέξανδρου Παπαδερού και η συνολική του δράση, εκφράζουν το ζύμωμα της θεολογίας και της πίστης με τη ζωή και την ιστορία και συνδέουν τη θρησκευτική δέσμευση, μέσω της ελπίδας και της αγάπης, με τον συνεχή αγώνα για την ανθρωπιά. Ο διάλογος μεταξύ Θεολογίας και φιλοσοφίας αλλά και μεταξύ των επιστημών, της ιστορίας και της κοινωνιολογίας, αναδεικνύεται στο πλουσιότατο συγγραφικό έργο που έχει εκπονήσει, το οποίο υπερβαίνει τα 450 δημοσιεύματα σε διάφορες γλώσσες.

Σήμερα στον εκτενή κατάλογο των διακρίσεών του προστίθεται και ο τίτλος του διδάκτορα τιμής ένεκεν, τον οποίο το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης ευχαρίστως του απονέμει, αναγνωρίζοντας τη διεθνή ακαδημαϊκή του δράση και αποδοχή.

Οι σχετικότεροι με το αντικείμενο συνάδελφοι θα μας παρουσιάσουν διεξοδικά το έργο και την προσωπικότητα του τιμωμένου και θέλω να τους αφήσω για τον σκοπό αυτό όσο περισσότερο χρόνο γίνεται.

Αγαπητέ κύριε Παπαδερέ,

Είμαστε ιδιαίτερα ευτυχείς που η πολύχρονη και πολυεπίπεδη σχέση σας με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο και το Τμήμα Θεολογίας επισφραγίζεται σήμερα με την αναγόρευσή σας σε Επίτιμο Διδάκτορά του και σας καλωσορίζουμε, για μια ακόμη φορά, στη μεγάλη, αλλά φιλόξενη οικογένειά μας.

Χαιρετισμός

Θεοδώρου Ξ. Γιάγκου

Κοσμήτορα της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ, Καθηγήτῃ

Τον Οκτώβριο του παρελθόντος έτους, παρουσία του Οικουμενικού Πατριάρχῃ κ. Βαρθολομαίου, Προκαθημένων ή εκπροσώπων άλλων Ορθοδόξων Εκκλησιών, του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας καθώς και άλλων υψηλόβαθμων προσκεκλημένων του εκκλησιαστικού, πολιτικού και ακαδημαϊκού κόσμου, πραγματοποιήθηκαν στην Ορθόδοξη Ακαδημία της Κρήτης οι πανηγυρικές εκδηλώσεις για τη συμπλήρωση πενήντα χρόνων από την ίδρυσή της. Οι ομιλητές εξήραν το συντελεσθέν έργο, με τεκμηριωμένο λόγο, αποδίδοντας τον οφειλόμενο έπαινο. Χαρακτηριστικό είναι ότι όλοι συνέκλιναν στην επισήμανση της πρωτοποριακής συμβολής του σήμερα τιμωμένου, Άρχοντος Υπομνηματογράφου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, Αλέξανδρου Παπαδερού, του συνιδρυτή και επί σαράντα χρόνια διευθυντή της Ακαδημίας.

Οι αριθμοί και η ποιότητα των δράσεών της δικαιολογούν πλήρως την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος Θεολογίας να αναγορευθεί επίτιμος διδάκτορας της Θεολογίας. Ως Κοσμήτορας της Σχολής συγχαίρω και επαινώ τους συναδέλφους για την πρωτοβουλία τους.

Από την πολύχρονη και αμείωτη δραστηριότητα της Ακαδημίας θα αναφέρω εντελώς ενδεικτικά ορισμένα που μαρτυρούν την εξιδιασμένη συμβολή του τιμωμένου. Μέχρι

το 2008, οπότε παραιτήθηκε από τη διεύθυνση της Ακαδημίας, οργανώθηκαν περίπου δύο χιλιάδες συνέδρια: δηλ. συναντήσεις της Ορθόδοξης Εκκλησίας με τις άλλες χριστιανικές εκκλησίες, σε ένα πνεύμα αλληλοκατανόησης και αλληλογνωριμίας, συνέδρια θεολογικά, παιδαγωγικά, ποιμαντικά, κοινωνιολογικά, λόγου και τέχνης, με εκλεκτούς συνέδρους και με κοινή συνισταμένη την ανάδειξη της ευθύνης της Εκκλησίας απέναντι στις προκλήσεις της επιστήμης και των ποικίλων κοινωνικών προβλημάτων.

Η Ακαδημία καλλιέργησε συστηματικά τη θεολογική έρευνα στην Κρήτη, δηλαδή σε ένα χώρο που πριν δεν υπήρξε άλλο ίδρυμα αυτού του επιπέδου, προσφέροντας πρωτοποριακή μαρτυρία και βεβαίως προέβαλε τη Μεγαλόνησο ως ένα σπουδαίο θεολογικό κέντρο. Έτσι δικαιολογείται απόλυτα ο προσφυής χαρακτηρισμός της Κρήτης από τον Οικουμενικό Πατριάρχη ως «της ναυαρχίδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου». Επισφράγισμα της αναγνώρισης της Ακαδημίας ήταν η απόφαση της Συνάξεως των Προκαθημένων (Γενεύη, Ιανουάριος 2016) να συγκληθεί το 2016 στους χώρους της η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Από την ιστορία των συνόδων γνωρίζουμε ότι οι μεγάλες και οικουμενικές σύνοδοι συγκαλούνταν συνήθως σε σπουδαίους ναούς. Μνημονεύω ενδεικτικά την Αγία Ειρήνη και την Αγία Σοφία Κωνσταντινουπόλεως. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι μια τέτοια σύνοδος είναι πράξη τελεσουργίας. Εξάλλου οπουδήποτε διατυπώνεται η ορθόδοξη πίστη, που είναι πράξη αγιοπνευματική, δηλαδή προϋπόθεση και συνέχεια της θείας ευχαριστίας, ο χώρος της συγκλήσεως των ορθοδόξων προσλαμβάνει ιδιότυπο κύρος. Όταν ο σήμερα τιμώμενος έκανε τα πρώτα βήματα της σύστασης της Ακαδημίας, είμαι βέβαιος ότι δεν φανταζόταν ότι οι κόποι του θα τύγχαναν τέτοιας ευλογίας και αναγνώρισης.

Στην παρούσα πανηγυρική τελετή οφείλω να στρέψω τη σκέψη μου σε δύο πρόσωπα που χάρισαν έμπνευση στον τιμώμενο. Ήταν οι δύο πυλώνες, όπου θεμελιώθηκε αδιάσειστα το έργο του: ο μητροπολίτης Κισάμου και Σελίνου κυρός Ειρηνάιος, μια εμβληματική μορφή που κατέθεσε και υποστήριξε με έργα και λόγια την κοινωνική διδασκαλία και πράξη της Εκκλησίας, και ο αείμνηστος πατριάρχης Αθηνάγορας, ο οποίος άφησε ανεξίτηλη τη σφραγίδα του στον σύγχρονο χριστιανικό κόσμο με τα σπουδαία οράματα και ανοίγματά του. Αυτές οι προσωπικότητες έδωσαν πνοή στη φιλοπρόοδο και ζέουσα από αγάπη ψυχή του τιμωμένου για την Εκκλησία και τον άνθρωπο.

Καθώς ο πατριάρχης Αθηνάγορας διαπίστωνε τις δυσοίωνες καταστάσεις που ζούσε το Οικουμενικό Πατριαρχείο τότε εντός της Τουρκίας καθώς και τις αρνητικές συνέπειες για τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, αποφάσισε την ίδρυση τριών πατριαρχικών κέντρων εκτός της Τουρκίας, με ιδιαίτερη στόχευση το καθένα. Το κέντρο στο Σαμπεζύ της Γενεύης είναι ένας χώρος συνάντησης και διαλόγου των χριστιανών όλων των ομολογιών, το Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών είναι ένας χώρος καλλιέργειας των πατερικών σπουδών, ήτοι μελέτης της ορθόδοξης αυτοσυνειδησίας, η δε μνημονευθείσα Ακαδημία της Κρήτης, είναι ένας χώρος για τον οποίο θα γίνει ειδικότερος λόγος στη *laudatio* της αποψινής πανηγυρικής συνεδρίας.

Και στα τρία κέντρα συναντώνται με ένα ξεχωριστό τρόπο τιμώντες και τιμώμενος, καθόσον το έργο αμφοτέρων των πλευρών αλληλοπεριχωρείται σε μια αγαστή συνεργασία και με φόντο πάντοτε τη διακονία του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Δανειζόμενος τον κοραϊκό όρο «μετακένωσις», θέμα με το οποίο ασχολείται στη διδακτορική του διατριβή ο τιμώμενος και μεταπλάθοντας λίγο το περιεχόμενο αλλά όχι τις αρχές, που υπονοούνται από τον όρο, επιθυμώ να υπο-

γραμμίσω τη συμβολή της Θεολογικής Σχολής Θεσσαλονίκης στη μετακένωση του θεολογικού λόγου στον χριστιανικό κόσμο. Είναι αλήθεια ότι η Σχολή μας, στο μέτρο που καλλιεργεί με συνέπεια τη μελέτη των πηγών και παράλληλα αφουγκράζεται τη θεολογική αγωνία του κόσμου, μπορεί να καταθέσει πειστικό λόγο, δηλαδή να γίνει ένα κέντρο πνευματικής μετακένωσης.

Κυρία Αναπληρώτρια Πρύτανη,

Το Α.Π.Θ. καυχάται για το υψηλό επίπεδο επιστημονικής έρευνας και εκπαίδευσης, το οποίο αξιολογείται θετικά με βάση τα σύγχρονα διεθνή ακαδημαϊκά κριτήρια. Ως Κοσμήτορας της Θεολογικής Σχολής με τους συναδέλφους μου καυχώμεθα για την προσφορά της στον Ορθόδοξο κόσμο. Όμως η τάση της εξωστρέφειας μπορεί να μας απομακρύνει από το παράδειγμα όλων εκείνων των ρομαντικών ερευνητών, που παρέμειναν έγκλειστοι στο επιστημονικό τους «ταμίειον» και αφιέρωναν πολύ χρόνο και κόπο, ιδιαίτερα ως υπηρέτες των ανθρωπιστικών σπουδών. Αυτοί οι άνθρωποι μας λείπουν σήμερα. Μας αρέσει να λέμε εύκολα λόγια και να οργανώνουμε εύκολες δράσεις, αυτές που κάνουν απαστράπτουσα την εικόνα, αλλά όμως δεν χαράσσουν δημιουργικούς δρόμους. Τέτοιος δεν είναι ο τιμώμενος. Το έργο του *mutatis mutandis* ήταν επίπονο και τελέσφορο. Είχε ρομαντισμό και όραμα. Τον ευχαριστούμε και του εύχομαι «παν το καταθύμιον» και έτη πολλά και ευφρόσυνα.

Χαιρετισμός
Παναγιώτη Σκαλτσή
Προέδρου του Τμήματος Θεολογίας ΑΠΘ, Καθηγητή

*Αξιότιμη κ. Αναπληρώτρια Πρύτανη
Κύριε Κοσμίτορα της Θεολογικής Σχολής
Σεβασμιώτατοι
Σεβαστοί Πατέρες εκπρόσωποι ομόρων
Μητροπόλεων
Σεβαστοί Ομότιμοι Καθηγητές
Αγαπητοί φοιτητές & φοιτήτριες
Κυρίες και Κύριοι
Σεβαστέ και Αγαπητέ κ. Παπαδερέ,*

Με ξεχωριστή χαρά το Τμήμα Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τιμά απόψε τον Δρ. Φιλοσοφίας και Άρχοντα Υπομνηματογράφου της Αγίας του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας, κ. Αλέξανδρο Παπαδερό, με τον τίτλο του Επίτιμου Διδάκτορα, σε εφαρμογή της από της 29ης Νοεμβρίου 2018 ομόφωνης απόφασης της Συνέλευσης του Τμήματος «αναγνωρίζοντας τή συμβολή του κ. Άλέξανδρου Παπαδερού στή σύνδεση Έκκλησίας καί κοινωνίας, αλλά καί στήν ανάπτυξη ενός υπεύθυνου διαλόγου όχι μόνο γιά τήν αποκατάσταση τῆς ἐνότητας τῶν χριστιανῶν, ἀλλά καί διαλόγου μέ τίς ἄλλες θρησκείες, τήν ἐπιστήμη καί τόν πολιτισμό». Οι καθηγητές που υπέγραψαν τη σχετική πρόταση είναι οι: Παναγιώτης Σκαλτσής, Χρυσόστομος Σταμούλης, Στυλιανός Τσομπανίδης, Παναγιώτης Παχής, Ηλίας Ευαγγέλου, Μιλτιάδης Κωνσταντίνου και Νικόλος Μαγγιώρος.

Άνδρας σοφός και επιστήμων ο κ. Παπαδερός, εργάσθηκε άοκνα και σταθερά επί δεκαετίες για το άνοιγμα

της θεολογικής σκέψης προς τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου, συνέβαλε στη σύνδεση Εκκλησίας και κοινωνίας και κοπίασε για την οικοδόμηση ενός κόσμου άξιου, όπως ο ίδιος γράφει, να κατοικείται από τον άνθρωπο (στο έργο Λειτουργική Διακονία. Η κοινωνική αποστολή της Εκκλησίας στο σύγχρονο κόσμο. Πρακτικά Διορθοδόξου Διασκέψεως της Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης, Χανιά 1981, σ. 50). Για τις σπουδές του τιμωμένου, τις δραστηριότητες, τις πρωτοβουλίες του, τις τιμητικές διακρίσεις και εν γένει την πολυσχιδή του προσωπικότητα και διακονία θα ακούσουμε στη συνέχεια από τον Καθηγητή του Τμήματος Θεολογίας, με γνωστικό αντικείμενο «Οικουμενική Κίνηση: ιστορία και Θεολογία», κ. Στυλιανό Τσομπανίδη.

Στον δικό μας χαιρετισμό θα κάνουμε λόγο πρώτον για το βαθύτερο νόημα που ο κ. Παπαδερός προσδίδει στην έννοια της διακονίας του ανθρώπου, ως λειτουργικής διακονίας και έκφραση αλληλεγγύης, δεύτερον για το περιεχόμενο του αγώνα για έναν δικαιότερο, ελεύθερο και ειρηνικό κόσμο, και τρίτον για την ανάγκη συμμετοχής όλου του πληρώματος στη ζωή και το έργο της Εκκλησίας.

α) Θέλοντας να αναδείξει την καθολικότητα της χριστιανικής αγάπης, ως διακονία δηλαδή όλων των αναγκών του συνανθρώπου, την τοποθετεί στον πνευματικό χώρο του λειτουργικού γεγονότος, όπου ο άνθρωπος αισθάνεται αποδοχή και θαλπωρή και ασφάλεια, όπου ο καθένας προσεγγίζει και υπηρετεί τον άλλον ως αδελφό εν Χριστώ και πριν την Κοινωνία συμφιλιώνεται μαζί του. «Ἡ Ἐκκλησία –γράφει– εἶναι ἐκείνη, στή ζωή τῆς ὁποίας τό ἔν Πνεῦμα διανέμει τά χαρίσματα καί τά διακονήματα (Α΄ Κορ. 12), ὥστε νά μερμινοῦν ὁμόψυχα τά μέλη ὑπέρ ἀλλήλων, νά βαστάζουν ἀμοιβαῖα τί θλίψη καί τί χαρά, πρὸς οἰκοδομή τοῦ σώματος. Κάθε χάρισμα χορηγεῖται γιά τήν ἐκτέλεση ὀρισμένης διακονίας, πού ἀναθέτει ὁ Θεός ἀπό τό πλήρωμα τῆς Χάριτός Του καί ἐπιτελεῖται μόνο ἡ

δυνάμει τοῦ Πνεύματος καί στό ὄνομα τοῦ ἑνός Κυρίου» (Λειτουργική Διακονία..., σ. 32).

Ἡ λειτουργική διακονία, κατά τον κ. Παπαδεδρό, εκφράζει μία ορισμένη στάση ζωής, καθόσον το γεγονός που την εμπνέει, η «Λειτουργία», έχει ως κύριο χαρακτηριστικό την καθολικότητα και την ενότητα, την περιχώρηση της καθολικής ύπαρξης του ανθρώπου και του κόσμου. Στη βάση αυτή αποκτά ιδιαίτερο νόημα και η αλληλεγγύη, το να μην κλείνεται ο καθένας στον εαυτό του, αλλά να ανοίγεται στους άλλους ελεύθερα και αγαπητικά και κατά τις επιταγές του ορθοδόξου ήθους να γίνεται «τῆς ἐλεημοσύνης τεχνίτης» (Ιωάννου Χρυσοστόμου, Ομιλία εἰς το κατά Ματθαῖον 71,3).

Ὅσοι ακριβώς εμφορούνται ἀπό αὐτό το πνεῦμα μποροῦν «νά βαστάζουν ἀλλήλων τά βάρη (Γαλ. 6,2), νά φέρουν οἱ δυνατοί τά ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων (Ρωμ. 15,1). Γιατί γνωρίζουν ὅτι χρωστοῦν τό 'ξῆν' στό γεγονός τῆς προσλήψεώς τους ἀπό τόν Χριστό καί ὅτι ἐπομένως ὀφείλουν ὑπακοή στήν παραινεση 'προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους' (Ρωμ. 15,7), χωρίς διάκριση, χωρίς ὅρους καί ὅρια» (Λειτουργική Διακονία..., σ. 47).

β) Αναφερόμενος στον αγώνα της Εκκλησίας ο κ. Παπαδεδρός για ἕναν κόσμο ελεύθερο, πιο δίκαιο και πιο ειρηνικό, επικαλεῖται τη φωνή των Πατέρων για την αγάπη του ἑνός προς τον ἄλλον, για τα προβλήματα που δημιουργεῖ στις ἀνθρώπινες σχέσεις η πλεονεξία και η ἀδικία. Στο πνεῦμα αὐτό ἐντάσσεται π.χ. και ο λόγος του Μεγάλου Βασιλείου· «Τοῦ πεινῶντος ἐστίν ὁ ἄρτος, ὃν σύ κατέχεις, τοῦ γυμνητεύοντος τό ἱμάτιον, ὃ σύ φυλάσσεις ἐν ἀποθήκαις, τοῦ ἀνυποδήτου τό ὑπόδημα, ὃ παρὰ σοί κατασπίζεται, τοῦ χρίζοντος τό ἀργύριον, ὃ κατορύξας ἔχεις» (Μεγάλου Βασιλείου, PG 35, 892).

Σε διαχρονικό ἐπίπεδο ἐπίσης η Ορθόδοξος Εκκλησία ἐπιδοκίμασε πάντοτε, ἐνίσχυσε ή ἀνάλαβε η ἴδια να κα-

τευθύνει τους αγώνες των λαών της για τη διατήρηση ή την ανάκτηση της ελευθερίας τους. Ανάμεσα στις πιο ένδοξες σελίδες της Ιστορίας της λογαριάζει εκείνες ακριβώς που εξιστορούν, πως σε ώρες μεγάλων αποφάσεων στάθηκε στο πλευρό των λαών της, παρηγορήτρια και συναρωγός, πως διατήρησε σχολεία κρυφά για τη διάσωση της πίστης και της εθνικής ταυτότητας των λαών, πως αναμίχθηκε πάντα και σταθερά σε κάθε μορφή φυλετικών διακρίσεων και ρατσιστικών επιλογών (βλ. Λειτουργική Διακονία..., σσ. 51-56).

Η Εκκλησία σημειώνει «ὀφείλει νά μαρτυρεῖ καί νά διαγγέλλει τό μέγα ἔλεος τοῦ Θεοῦ σέ μίαν ἀνελήμονα κοινωνία καί φιλαυτίας, τῶν ἀνταγωνισμῶν καί τοῦ πολέμου πάντων ἐναντίον πάντων καί γιά τά πάντα, νά προάγει διανθρώπινη ἀναστροφή ἀνοχῆς καί ἀλληλεγγύης καί νά φωτίζει τά σκοτάδια τῆς ἀνθρώπινης διάνοιας καί τῆς κοινωνικῆς συμβίωσης (δίκαιο, οἰκονομία, ἐργασία κ.λπ.), μέ μίαν ἀκτίνα χριστιανικῆς ἀγάπης καί ἐλπίδας. Ὅχι βέβαια γιά νά μετατρέψει τί γῆ σέ παράδεισο, ἀλλά γιά νά παρεμποδίσει τί μετάπτωσή της σέ κόλαση γιά τόν ἄνθρωπο» (Λειτουργική Διακονία..., σ. 48).

γ) Από τους πρώτους που μίλησαν και έθεσαν θέμα για την ανάγκη συμμετοχῆς ὅλου του πληρώματος στη ζωή και το έργο της Εκκλησίας είναι ο κ. Αλέξανδρος Παπαδερός. Δεν είναι τυχαίο ὅτι ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος στην Εισηγητική του ομιλία κατά την έναρξη των εργασιών της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου παραπέμπει στον κ. Παπαδερό ὅταν γράφει ὅτι «ἡ Σύνοδος δέν συνέρχεται γιά τόν ἑαυτόν της· συνέρχεται δι' ὅλον τόν λαόν τοῦ Θεοῦ, δι' ὅλον τόν κόσμον»· ὅταν δηλαδή «ὁ συνοδικός τρόπος ζωῆς λειτουργεῖ σωστά, δηλαδή συλλογικά καί συμμετοχικά σέ ὅλα τά ἐπίπεδα, τότε τό 'σῶμα' ἐνεργεῖ διά τῆς Συνόδου καί ἡ Σύνοδος ὑπέρ τοῦ 'σώματος', τότε τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας γίνεται πραγματικά θεματο-

φύλακας τῆς Ὁρθόδοξης πίστεως καί τῆς κατά Χριστόν ζωῆς· περιφρουρεῖ τήν ἐνότητα καί τήν ἀλήθεια καί δραστηριοποιεῖται δυναμικά μέσα στόν κόσμο» (Αλ. Παπαδερού, Ἡ Σύνοδος σέ σχέση μέ τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας καί τόν κόσμο, Χανιά 1978, σσ. 14-15· 22-23).

Λειτουργική λοιπόν διακονία καί ἀλληλεγγύη, ἀγώνας για τὴν δικαιοσύνη, εἰρήνη καί ἐλευθερία στὸν κόσμο καὶ συμμετοχή τοῦ πληρώματος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ἀποτελοῦν στοιχεῖα τῆς θεολογικῆς σκέψης καὶ τῆς κοινωνικῆς ευαισθησίας τοῦ κ. Αλεξάνδρου Παπαδερού. Τὸ Τμήμα Θεολογίας, ἐκτιμώντας ἀκριβῶς τὴν πολυσήμαντη προσφορά τοῦ στὴ συνεργασία Ἐκκλησίας καὶ Κοινωνίας, τὴ συμβολή τοῦ γιὰ τὴν κατανόηση καὶ καθιέρωση τοῦ διαλόγου τόσο ὡς «διαλογικῆς μαρτυρίας», ὅσο καὶ ὡς «λειτουργικῆς διακονίας», ἀλλὰ καὶ τὴς πρωτοβουλίες τοῦ γιὰ τὴν ἀνάδειξη τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς, αἰσθάνεται ἰδιαιτέρη χαρά γιὰ τὴν ἀπονομή στὸν κ. Παπαδερό τοῦ τίτλου τοῦ Εὔτιμου Διδάκτορα. Τούτο ἀποτελεῖ ἐλάχιστη ἀναγνώριση τῆς πολὺπλευρῆς προσφοράς τοῦ στὴν Ἐκκλησία, τὴν Κοινωνία, τὸν Πολιτισμὸ καὶ τὴν Ἐπιστήμη.

ΟΜΙΛΙΕΣ

ΕΠΑΙΝΟΣ

προς τον Αλέξανδρο Παπαδερό κατά την αναγόρευσή του
σε επίτιμο διδάκτορα του Τμήματος Θεολογίας
του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Στυλιανός Χ. Τσομπανίδης
Καθηγητής Τμήματος Θεολογίας ΑΠΘ

«Όταν ήμουν μικρό παιδί, στη διάρκεια του πολέμου, ήμασταν πολύ φτωχοί άνθρωποι και ζούσαμε σ' ένα απομακρυσμένο χωριό. Μια μέρα, βρήκα στο δρόμο ένα σπασμένο καθρέπτη. Μια γερμανική μοτοσικλέτα είχε συντριβεί σε κείνο το σημείο.

Προσπάθησα να βρω όλα τα κομμάτια και να τα συναρμολογήσω, άλλα δεν τα κατάφερα, έτσι κράτησα μόνο το μεγαλύτερο... Τρίβοντάς το σε μια πέτρα το στρογγύλεψα. Άρχισα να το παίζω σαν να ήταν παιχνίδι και με γοήτευε το γεγονός ότι μπορούσα ν' αντανakλώ φως σε σκοτεινά σημεία όπου ο ήλιος δεν θα έφτανε ποτέ – σε βαθιές λακκούβες και σχισμές βράχων και σκοτεινές γωνιές. Μου έγινε παιχνίδι να ρίχνω φως στα πιο απρόσιτα σημεία που μπορούσα να βρω.

...Καθώς γινόμουν άνδρας συνειδητοποιούσα ότι αυτό δεν ήταν άπλα ένα παιδικό παιχνίδι αλλά μια μεταφορά εκείνου που θα μπορούσα να κάνω στη ζωή μου. Καταλάβαινα ότι δεν ήμουν ούτε το φως ούτε η πηγή του. Το φως όμως –η αλήθεια, η κατανόηση, η γνώση– υπάρχει και θα φωτίσει πολλά σκοτεινά σημεία μόνο αν εγώ ρίξω πάνω τους την αντανάκλασή του.

Είμαι κομμάτι ενός καθρέπτη του οποίου δε γνωρίζω το όλο σχήμα και την όλη όψη. Όμως, με ό,τι έχω, μπορώ να ρίξω φως στα σκοτεινά σημεία αυτού του κόσμου, τα σκοτεινά σημεία της ψυχής του ανθρώπου, και ν' αλλάξω κάποια πράγματα, σε κάποιους ανθρώπους. Μπορεί κι άλλοι να δουν και να πράξουν ανάλογα. Αυτό είμαι κι αυτό είναι το νόημα της δικής μου ζωής».

Εκλεκτοί παρευρισκόμενοι,

ο Δρ. κ. Αλέξανδρος Παπαδερός που τιμάται απόψε από το Τμήμα Θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης σε όλη την πορεία της ζωής του μέχρι σήμερα υπήρξε ένας διαυγής καθρέπτης που με το λόγο και το έργο του αντανakλούσε το φως της αλήθειας, της γνώσης, της ζεστασιάς. «Φώτισε μυαλά, ξύπνησε συνειδήσεις, έδειξε σε πολλούς ανθρώπους έναν άλλο τρόπο σκέψης, παρουσίασε έναν ολόκληρο κόσμο». Το «επεισόδιο του καθρέπτη» (βλ. Ρ. Φούλτζαμ) που μόλις ακούσατε είχε συμβεί κατά την παιδική του ηλικία στη θέση Πριναρέ του χωριού του, στον Λειβαδά Σελίνου, όπου γεννήθηκε στις 9 Φεβρουαρίου του 1933.

Το πιο σημαντικό γεγονός της παιδικής του ηλικίας, γεγονός που τον σημάδεψε ανεξίτηλα και σφράγισε τις επιλογές της ζωής του να ρίχνει φως στα σκοταδερά μέρη αυτού του κόσμου και να εργαστεί εντατικά υπέρ της ειρήνης, του διαλόγου και της συμφιλίωσης λαών και πολιτισμών, ήταν τον Σεπτέμβριο του 1943 το ολοκαύτωμα του χωριού του και δύο παραπλήσιων χωριών, επειδή ήταν κέντρα Αντίστασης, στην οποία είχε και ο ίδιος ανάμειξη, ως εκπαιδευμένος αγγελιοφόρος. Προστατεύοντας άλλα, μικρότερα παιδιά, κατά την ώρα του βομβαρδισμού, αρνήθηκε να διαφύγει με τη μητέρα του. Με άλλα γυναικόπαιδα του χωριού του κλείστηκε στη φυλακή της Αγιάς, που ήταν το φρικτό κολαστήριο της Κρήτης κατά την Κατοχή.

Προορισμός το Dachau. Σώθηκαν την τελευταία στιγμή, με γενναία παρέμβαση του τότε Επισκόπου Χανίων Αγαθάγγελου.

Δεύτερο μεγάλο γεγονός στη ζωή του τιμώμενου, ώστε να αποδώσει έργο θετικό, συμφιλίωτικό, ειρηνοφόρο, είναι η συνάντησή του στην Εκκλησιαστική Σχολή Κρήτης με τον καθηγητή του Αρχιμ. Ειρηναίο Γαλανάκη (τον μετέπειτα επίσκοπο Κισάμου και Σελίνου). Ο Ειρηναίος είναι ο άνθρωπος με τον οποίο ο Παπαδερός θα συνδεθεί εφ' όρου ζωής και είναι αυτός που θα διαδραματίσει το σπουδαιότερο ρόλο στη ζωή του. Μπορούμε να κατανοήσουμε όλοι μας τι σημαίνει δια βίου μαθητεία κοντά σε έναν οραματιστή ιεράρχη, που είχε ως κύριο μέλημά του τη διακονία του ανθρώπου και την ειρήνη του σύμπαντος κόσμου, έναν ιεράρχη της *«επανάστασης των συνειδήσεων»* που δήλωνε: *«Προτιμώμεν το σκάνδαλον της δράσεως και του αγώνος, από το σκάνδαλον της σιωπής και της δειλίας»*.

Το ότι η Εκκλησία πρέπει να είναι *«στρατευομένη»* και *«ομολογούσα»*, δηλαδή αγωνιστική και μαχόμενη για τη σωτηρία του κόσμου, το έμαθε εκτός από τη μαθητεία του κοντά στον Ειρηναίο και από τις σπουδές του στη θεολογική Σχολή Θεσσαλονίκης (1952-56), όπου θα αναγνωρίσει τους δύο ειδικότερους τομείς, στους οποίους θα διαπρέψει, την κοινωνική διακονία της Εκκλησίας και την οικουμενική διάσταση της Ορθοδοξίας.

Καθοριστικό ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση αλλά και γενικότερα στην πνευματική του εξέλιξη θα διαδραματίσουν οι σπουδές στο εξωτερικό. Ύστερα από προφορική εξέταση (πρόεδρος της Επιτροπής ήταν ο καθηγητής Αμύλκας Αλιβιζάτος) έλαβε υποτροφία του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών (=ΠΣΕ), για μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Yale της Αμερικής ή στην Ινδία. Πιεζόμενος όμως από το *«γερμανικό αίνιγμα»* των παιδικών του χρόνων (το βασανιστικό ερώτημα, πώς ο ίδιος λα-

ὅς μπορούσε να εκθρέψει ἕναν Μπετόβεν, ἕναν Γκαίτε, Χαίλντερλιν ἀλλὰ καὶ ἕναν Χανς, τον «χασάπν» της Επαρχίας Σελίνου Κρήτης) ζήτησε να σπουδάσει στη Γερμανία. Ἐτσι συνέχισε τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο του Mainz της Γερμανίας, ὅπου καὶ διέμεινε ἀπὸ το 1958 ἕως το 1964. Παρακολούθησε μαθήματα Θεολογίας, Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικῶν, Θρησκευολογίας καὶ Κοινωνιολογίας. Εἰδικεύτηκε στη Συγκριτικὴ Επιστήμη των Πολιτισμῶν.

Ταυτόχρονα φοίτησε στο Σεμινάριο Εκκλησιαστικῆς Διακονίας στον χώρο της Βιομηχανίας καὶ ἔλαβε το σχετικὸ Πτυχίο. Εκεί γνώρισε τον θεολόγο, λουθηρανὸ πάστορα, εἰρηνιστὴ καὶ ακτιβιστὴ Emil Gustav Friedrich Martin Niemöller (1892-1984), ηγετικὸ στέλεχος της Bekennende Kirche (Ὁμολογούσας Εκκλησίας στη Γερμανία), που εἶχε ἀνταχθεῖ στον Χίτλερ καὶ εἶχε ταλαιπωρηθεῖ σε Στρατόπεδα Συγκέντρωσης. Ἀπὸ τον σημαντικὸ αὐτὸν ἄνθρωπο ο σπουδαστὴς Ἀλέξ. Παπαδερὸς ἔμαθε, ὅπως θα ἐκμυστηρευτεῖ ο ἴδιος, τὴ φράση: *«Το να βλέπεις το κακό καὶ να σωπαίνεις, αὐτὴ εἶναι ἡ πιο μεγάλη αμαρτία»**. Ο Martin Niemöller υπήρξε ο πρῶτος ἀλλοδαπός, ο ὁποῖος ἐκφώνησε λόγο στην Ορθόδοξο Ακαδημία Κρήτης. Ο Παπαδερὸς ἀργότερα κρίνοντας τὴν ἀπάθεια της σιωπῆς ὡς ἐκκλησιαστικὴ συνήθεια θα γράψει: *«Εἶναι γνωστὸ πὼς ὑπάρχει μια ιερή, ἀλλὰ καὶ μια αμαρτωλή, ἐνοχὴ σιωπή!... Ἀν εἶναι ἀρετὴ ἡ σιωπή, ὅταν μας ἀδικοῦν, εἶναι σίγουρα αμαρτία το να μὴν ομιλοῦμε, ὅταν βρίσκονται μπροστὰ μας ἀδικημένοι»*.

* Στον Martin Niemöller ἀποδίδεται τὸ ἀπόφθεγμα (σε διάφορες παραλλαγές): *«Ὅταν οὖι Ναζὶ πήραν τοὺς κομμουνιστὲς, σιώπησα, γιατί δεν ἤμουν κομμουνιστὴς. Ὅταν ἐκλείσαν μέσα τοὺς σοσιαλδημοκράτες, σιώπησα, αφοῦ δεν ἤμουν σοσιαλδημοκράτης. Ὅταν πήραν τοὺς συνδικαλιστὲς, σιώπησα, ἐπειδὴ δεν ἤμουν συνδικαλιστὴς. Ὅταν πήραν τοὺς Εβραίους, σιώπησα, γιατί δεν ἤμουν Εβραῖος. Ὅταν πήραν ἐμένα, δεν υπήρχε πια κανεὶς που να μπορούσε να διαμαρτυρηθεῖ»*.

Ύστερα από την έγκριση της διδακτορικής διατριβής του με θέμα «*Metakenosis. Griechenlands kulturelle Herausforderung durch die Aufklärung in der Sicht des Korais und des Oikonomos, Mainz 1962*» («Μετακένωσις. Η Πολιτιστική Πρόκληση της Ελλάδας από τον Διαφωτισμό κατά τον Κοραή και τον Οικονόμο»), αναγορεύθηκε Διδάκτωρ της Φιλοσοφίας στη Φιλοσοφική Σχολή του Mainz τον Φεβρουάριο του 1962 με την ένδειξη «*Magna Cum Laude*» (=«άριστα»). Η διατριβή του εκδόθηκε το 2010 στα ελληνικά. Με αυτήν ο Παπαδερός έρχεται όχι μόνο να αποδοκιμοποιήσει τον Διαφωτισμό, αλλά και να προσφέρει μια αφετηρία για όποιον θα ήθελε να προσεγγίσει το μόνιμο πρόβλημα του αρμονικού συνταιριάσματος ξενόφερτων και πατρογονικών πολιτισμικών αγαθών.

Το διδακτικό/εκπαιδευτικό και συγγραφικό ταλέντο του Παπαδερού αναγνωρίζεται και εκτιμάται αμέσως από την άρτια λειτουργούσα επιστημονική κοινότητα του Πανεπιστημίου του Mainz.

Έτσι, με πρόταση της Φιλοσοφικής Σχολής, διορίσθηκε από τον Υπουργό Παιδείας Ρηνανίας-Παλατινάτου στη θέση του Επιστημονικού Βοηθού/Επιμελητή στο Σεμινάριο Συγκριτικής Επιστήμης των Πολιτισμών (1.1.1962-30.9.1963).

Επίσης, στο ίδιο Πανεπιστήμιο του Mainz δίδαξε για μια τριετία την Ελληνική Γλώσσα και Εισαγωγή στον Ελληνορθόδοξο Πνευματικό Βίο.

Ακόμη, ύστερα από έγκριση της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου ανέλαβε (μαζί με τον Καθηγ. Eugen Ludwig Rapp) τη Διεύθυνση Επιστημονικής Ομάδας Εργασίας, υπό τον γενικό τίτλο: «Η Ελληνορθόδοξος Εκκλησία εις το παρόν». Στα πλαίσια της Ομάδας αυτής δίδαξε το μάθημα αυτό επί 6 εξάμηνα (από 1-9-1960 μέχρι 30-9-1963) με ταυτόχρονη άσκηση των φοιτητών στη νεοελληνική γλώσσα.

Παράλληλα, όταν ιδρύθηκε η 2^η Γερμανική Τηλεόραση (ZDF), με έδρα το Mainz, ο Καθηγητής του της Φιλοσοφίας

ας Karl Holzamer, πρώτος Γεν. Διευθυντής του αρτισύστατου τότε αυτού μεγάλου κρατικού τηλεοπτικού σταθμού, διόρισε (1963) τον Αλέξανδρο Παπαδερό στη θέση του Επιστημονικού Συμβούλου του Σταθμού για θέματα Ορθοδοξίας. Χάρη σε αυτή την ιδιότητα καλύφθηκαν και προβλήθηκαν ιστορικά γεγονότα, όπως οι εορτές για τη Χιλιετηρίδα του Αγ. Όρους (1963), η απόδοση της Κάρας του Αποστόλου Ανδρέα στην Εκκλησία της Πάτρας (1964), η συνάντηση του Οικουμενικού Πατριάρχη Αθιναγόρα με τον Πάπα Παύλο ΣΤ΄ στα Ιεροσόλυμα (1964) κ.ά.

Την εποχή εκείνη που βρίσκεται στη Γερμανία έχει αρχίσει να τον συναρπάζει το έργο στο οποίο αργότερα θα αφιερωθεί. Άρχισε δηλαδή να τον απασχολεί ολοένα και περισσότερο η ιδέα μιας Ορθόδοξης Ακαδημίας στην Ελλάδα, ενός Κέντρου δημιουργικής διαλογικής διακονίας της Εκκλησίας στα διορθόδοξα, οικουμενικά, διαθρησκευτικά, κοινωνικά και στα εν γένει πνευματικά ζητήματα των ανήσυχων ανατρεπτικών τάσεων της εποχής μας.

Οι σπουδές στο Mainz διευκόλυναν την καλύτερη γνωριμία του με διάφορες Ακαδημίες. Ύστερα από ένα διάστημα έντονης εσωτερικής διαπάλης και συστηματικής μελέτης του έργου των χριστιανικών Ακαδημιών, του ειδικού αυτού τύπου των ιδρυμάτων διαλόγου και κοινωνικής δράσης, αποφάσισε να εγκαταλείψει την προοπτική της ακαδημαϊκής σταδιοδρομίας και να επιχειρήσει την ίδρυση Ορθόδοξης Ακαδημίας στην Ελλάδα.

Πρώτη επιλογή τόπου για την ίδρυση Ακαδημίας στην Ελλάδα η Θεσσαλονίκη, με την οποία ο τιμώμενος είχε δεθεί ψυχικά και ως φοιτητής και ως ιεροκήρυκας. Πρόθυμα ο Μητροπολίτης Παντελεήμων Α΄ (Παπαγεωργίου) πρόσφερε οικόπεδο στο Πανόραμα (εκεί που οικοδομήθηκε αργότερα η Ιερά Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου). Γρήγορα όμως κέρδισε η Κρήτη. Άρχισε ο αγώνας για την εξασφάλιση των αναγκαίων χρημάτων μέσω της διεκκλησιαστικής βοήθειας.

Ἡ ανέγερση τῆς Ορθόδοξης Ακαδημίας Κρήτης (=ΟΑΚ) ἀρχισε τὸ 1965 καὶ τὰ ἐγκαίνιά τῆς ἐγίναν στις 13 Οκτωβρίου 1968. Ἐτσι, καὶ με τὴ δωρεὰ τῆς ομοφυχίας, ἀρχισε νὰ προωθείται καὶ νὰ υλοποιεῖται τὸ κοινὸ ὄραμα τοῦ Μητροπολίτη Κισάμου καὶ Σελίνου Εἰρηναίου καὶ τοῦ Αλέξ. Παπαδεροῦ γιὰ τὴ θεωρητικὴ καὶ ἐμπρακτὴ ἀνάδειξη τῆς ἀξίας καὶ ἀναγκαιότητος τῆς διαλογικῆς μαρτυρίας καὶ τῆς λειτουργικῆς διακονίας τῆς Ορθόδοξης Εκκλησίας στὴν Κρήτη, στὴν Ελλάδα, στὴν Ευρώπη καὶ σὲ ὅλη τὴν Οικουμένη. Καὶ οἱ δύο βεβαίως ἐξέφραζαν τοὺς γενικότερους οραματισμοὺς τοῦ Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ μιὰ πιο οργανωμένη, πιο αντιπροσωπευτικὴ, πιο δυναμικὴ παρουσία τῆς Ορθοδοξίας στὸ σύγχρονο κόσμο. Τὰ γενόμενα τῶν χρόνων ἐκείνων ἔχουν δημοσιευθεῖ ἐκτενῶς στὸ βιβλίο του, *Μέ τόν Κισάμου καί Σελίνου Εἰρηναῖον ἐπὶ τραχείας ὁδοῦ Τά τῆς γενέσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης. Τεκμήρια*, ἐκδ. Μέθεξις, Θεσσαλονίκη 2014.

Ὁ Αλέξ. Κ. Παπαδερός υπῆρξε πρῶτος Γεν. Διευθυντῆς τῆς Ακαδημίας ἀπὸ τὴ συγκρότηση τῆς Ἰδρυτικῆς Επιτροπῆς (1962) μέχρι τὶς 31-12-2008. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς καρποφόρας αὐτῆς υπηρεσίας πραγματοποιήθηκαν στὸ Ἰδρυμα 1.965 συνέδρια θεολογικῆς, κοινωνικῆς, επιστημονικῆς καὶ πολιτισμικῆς υφῆς, ἀπὸ τὰ ὁποῖα περισσότερα ἀπὸ τὰ μισὰ ἦταν διεθνή. Ὑπὸ τὴν ἐπάξια διεύθυνσή του ἡ ΟΑΚ, αὐτὸ τὸ επιτελικὸ ὄργανο τοῦ Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου, γνῶρισε διορθόδοξη καὶ διαχριστιανικὴ ακτινοβολία σὲ παγκόσμια κλίμακα. Ὅπως ἔχει σημειώσει ὁ Οικουμενικὸς Πατριάρχης Βαρθολομαῖος, ἡ ΟΑΚ «ἐνίσχυσε μεγάλως τὴν φωνὴν τῆς Ορθοδοξίας εἰς τὸν σύγχρονον πολύβουον κόσμον» καὶ κατέστη σύμβολο εἰρήνης καὶ καταλλαγῆς, διαλόγου καὶ διακονίας, ευαισθησίας γιὰ τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν, προβολῆς τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τοῦ κοινωνικοῦ περιεχομένου τῆς ἐλευθερίας, τῆς προσφορᾶς στὸ κοινὸ ἀγαθόν.

Κυρίες και κύριοι,

ὡπως επισημαίνεται στην πρόταση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματός μας, τη σχετική για την απονεμόμενη σήμερα τιμητική διάκριση, ο Αλέξανδρος Παπαδερός «συνέβαλε στο άνοιγμα της θεολογικής σκέψης προς τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου».

Αυτό συνέβη βέβαια πρώτιστα δια της Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης, του πρώτου αυτού στο είδος του και για καιρό μοναδικού πρωτοποριακού Ιδρύματος στον ορθόδοξο κόσμο, αλλά και διά του συγγραφικού έργου του κ. Παπαδερού, το οποίο είναι ευρύτατο σε έκταση, πολυκεντρικό σε θεματολόγιο, επίκαιρο σε θεολογική και φιλοσοφική προβληματική, σύγχρονο σε μεθοδολογία, ορθόδοξο στις προϋποθέσεις και οικουμενικό στις προοπτικές.

Από τα προγράμματα και την πλούσια σε πρωτοβουλίες δραστηριότητα της ΟΑΚ αξίζει να αναφερθεί, για να φανεί το άνοιγμα της θεολογικής σκέψης προς τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου, το πρόγραμμα Λόγου και Τέχνης που εφάρμοσε το Ίδρυμα από το 1983 υπό τον τίτλο «Πρόσωπον προς πρόσωπον», βασισμένο στη διήγηση του Αγίου Μακαρίου του Αιγυπτίου: η πραγματική κόλαση είναι ότι εκεί οι δοκιμαζόμενοι είναι δεμένοι πλάτη με πλάτη, ώστε ο ένας να μην μπορεί να βλέπει το πρόσωπο του άλλου. Με την προσευχή του Αγίου λασκάρουν τα σκοινιά και μπορούν να κοιτάζονται πρόσωπον προς πρόσωπον. Αυτή είναι η παραμυθία.

Εμπνευσμένα από αυτή τη διήγηση, 350 και πλέον έργα καλλιτεχνών και συγγραφέων από χώρες όλου του κόσμου έχουν παραχωρηθεί δωρεάν στην Ακαδημία. Η προνοητικότητα και η επίκαιρη παρέμβαση του εμπνευστή του προγράμματος Αλέξ. Παπαδερού φαίνεται από τον παρακάτω σχολιασμό του, πολλά χρόνια πριν τις σύγχρονες εξελίξεις στη Μέση Ανατολή και την Ευρώπη με τις αιθρώες μεταναστευτικές ροές: «Η διήγηση μάς καλεί να

προσεγγίσουμε με φιλόανθρωπο πνεύμα τις καταστάσεις εκείνες και τους τόπους, όπου, υπό την επήρεια του αντιδίκου και των συνεργών του... ο άνθρωπος αποστρέφεται τον συνάνθρωπο και γίνεται συνεργός στην πρόγευση της κολάσεως... Οι καταστάσεις προβολής της κόλασης στο παρόν με την έννοια του αποφθέγματος πληθύνονται σήμερα, εποχή μεγάλης κινητικότητας λαών και συνακόλουθης συνάφειας και αντιπαλότητας θρησκειών και πολιτισμών. Για πολλούς η μετακίνηση από τον τόπο τους στον δικό μας και μέσω αυτού στις δυτικότερες χώρες παρουσιάζεται ως έξοδος από την 'κόλαση' της καθημερινής τους μιζέριας. Για τις χώρες υποδοχής και μάλιστα τις λιγότερο προετομασμένες, η ομαδική αυτή έξοδος, που προβλέπεται ότι θα λάβει σύντομα πολύ μεγαλύτερες διαστάσεις, σημαίνει, μεταξύ άλλων, πολλαπλασιασμό της αμνηχανίας, που προκαλεί η παρουσία του 'άλλου' ως ετερόθρησκου, ετερόφυλου, ετερόγλωσσου, ετερογενούς. Ανάλογα μεγαλώνει και ο κίνδυνος για μια στάση ζωής που λέγει: *Δεν μου μοιάζει, δεν με νοιάζει!* Έτσι ο άλλος, τον οποίον, ως εμπερίστατο άνθρωπο, δηλαδή ως τον όντως 'πλησίον, ταυτίζει ο Χριστός με τον εαυτόν του (Ματθ. 25) μπορεί να γίνει η κόλασή μου!...».

Καταλυτική υπήρξε η παρέμβαση του Αλέξ. Παπαδερού όταν τη δεκαετία του '70 η παγκόσμια χριστιανική κοινότητα αναζητούσε τρόπους προώθησης στον κόσμο του οράματος για μια «δίκαιη, συμμετοχική και βιώσιμη κοινωνία». Ωστόσο, η έριδα που υπήρχε στο ΠΣΕ, και μέσα στις ίδιες τις Εκκλησίες, μεταξύ των δύο διαστάσεων της «κάθετης», δηλαδή της εκκλησιολογικής και θεολογικής διάστασης του έργου του Συμβουλίου, και της «οριζόντιας», της κοινωνικής και πολιτικής σκέψης και δραστηριότητάς του, προκαλούσε κρίση στην Οικουμενική Κίνηση και παρέλυε κάθε αντίδραση στις προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου, όπως και κάθε προοπτική ενός γνήσιου διαλόγου μεταξύ των χριστιανών.

Σε μια σημαντική Διορθόδοξη Διάσκεψη με θέμα «Εκκλησία και Διακονία» το 1978, που συγκλήθηκε με υποστήριξη του ΠΣΕ και φιλοξενήθηκε στην ΟΑΚ και αποσκοπούσε στη θεολογική εμβάθυνση στο θέμα της χριστιανικής διακονίας, ο φιλοξενών τη διάσκεψη αυτή Αλέξ. Παπαδερός είχε και την κύρια ομιλία. Οι θέσεις που εξέφρασε στο κείμενό του έμελλε όχι μόνο να καθορίσουν τις συζητήσεις και την Έκθεση της Διάσκεψης αλλά και να γίνουν πηγή αναφοράς για τους εκπροσώπους της οικουμενικής θεολογίας σε θέματα εκκλησιολογίας και διακονίας. Από τότε καθιερώνεται ως «ονοματοθέτης-ανάδοχος» τεχνικών όρων που θα χρησιμοποιούνται όχι μόνο στον θεολογικό-εκκλησιαστικό χώρο, αλλά και από επιστήμονες που υπηρετούν μη θεολογικούς επιστημονικούς κλάδους, κάθε φορά όταν γίνεται λόγος για ανάπτυξη, για κοινωνική δικαιοσύνη και για ανθρώπινα δικαιώματα.

Ο Αλέξ. Παπαδερός με την εμπεριστατωμένη ομιλία του προσπάθησε να εισαγάγει μια συνεκτική και ενοποιητική φόρμα, που να πηγαίνει πέρα από το διαχωρισμό της μιας διάστασης από την άλλη, της κάθετης και της οριζόντιας, διαχωρισμός που δεν συμβαδίζει με την απαίτηση του Ευαγγελίου και των Πατέρων της Εκκλησίας. Προς αυτή την προοπτική αναπτύσσει και προτείνει τον όρο «λειτουργική διακονία» και καταδεικνύει ταυτόχρονα και τη σημασία της εφαρμογής του στη ζωή της Εκκλησίας. Εξηγεί ότι «Λειτουργία» δεν σημαίνει μόνο μια λατρευτική πράξη, αλλά πολύ περισσότερο μια ορισμένη «στάση ζωής», που έχει προέλευση και κέντρο την ευχαριστιακή λειτουργία και νοείται ως περιχώρηση της καθολικής ύπαρξης του ανθρώπου και του κόσμου.

Επεκτείνοντας τη σκέψη του με βάση το λειτουργικό πνεύμα και ήθος που αποτελεί τη «μορφοποιό (ειδοποιό) αρχή» της Ορθοδοξίας, θα κάνει μνεία, για πρώτη φορά στα οικουμενικά χρονικά, πάλι με δεύτερο συνθετικό το

ουσιαστικό *διακονία*, περί «Μικροδιακονίας» και «Μακροδιακονίας» ή περί «μικροδιάστατης» και «μακροδιάστατης διακονίας». Με το όρο «Μικροδιακονία» εννοεί όλα τα μέτρα που παίρνονται σε ορισμένο τόπο και χρόνο, με σκοπό την περίθαλψη επί μέρους ατόμων ή ομάδων σε συγκεκριμένη κατάσταση ανάγκης και με συγκεκριμένα μέσα («θεραπευτική διακονία»). Με τον όρο «Μακροδιακονία» εννοεί τη συνειδητή και αποφασιστική στράτευση της Εκκλησίας για κοινωνική δικαιοσύνη και απελευθέρωση, για προστασία της αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τη διαφύλαξη της δημιουργίας που στόχο έχει να καταστήσει μακροπρόθεσμα τη «Μικροδιακονία» περιττή («προληπτική διακονία»).

Με τα παραπάνω ο Παπαδερός όχι μόνο συμβάλλει στο άνοιγμα της ορθόδοξης θεολογικής σκέψης προς τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου, αλλά βοηθάει στη διεύρυνση της κυρίαρχης μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60 οικουμενικής μεθόδου της φιλανθρωπικής βοήθειας («karitative Hilfe» ή «Projekthilfe»), επισημαίνοντας την αναγκαιότητα ανάπτυξης ευρύτερων κοινωνικών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων, που στόχο δεν θα έχουν απλώς και μόνο την καταπολέμηση των συμπτωμάτων, αλλά κυρίως την υπέρβαση των αιτίων των αρνητικών κοινωνικών καταστάσεων. Η θέση αυτή ακόμη και σήμερα δεν γίνεται ευρέως αποδεκτή και δυσκολεύει πολλούς ορθόδοξους που επιμένουν στην άσκηση ελεημοσύνης του γνωστού σε όλους μας τύπου και στην παραδοσιακή «φιλανθρωπική» ιδρυματική αντίληψη της διακονίας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω δεν πρέπει να παραλείψω να αναφέρω ότι ισχύει για τον τιμώμενο σήμερα ο χαρακτηρισμός που ο ίδιος είχε απευθύνει προς τον πρώτο Γενικό Γραμματέα του ΠΣΕ Visser 't Hooft χρησιμοποιώντας μια παρομοίωση από την «Απολογία του Σωκράτη». Ο Παπαδερός είχε χαρακτηρίσει τον Γενικό Γραμ-

ματέα οχληρή «αλογόμυγα», που όπως αυτή κεντά το νωθρό άλογο, το ενοχλεί και το αφυπνίζει, έτσι και αυτός λειτούργησε ως ενοχλητική «αλογόμυγα» στην παγκόσμια χριστιανοσύνη. Ο φίλος και συνοδοιπόρος του τιμώμενου π. Γεώργιος Τσέτσης μας διευκρινίζει ότι ο Αλέξ. Παπαδερός «ερέθιζε», «κέντριζε» και «πείραζε» κατά τη σαραντάχρονη συμμετοχή του στα διαχριστιανικά δρώμενα όσους ασχολούνταν με τα ζητήματα της χριστιανικής ενότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης, προβάλλοντας ρηξικέλυθες θέσεις και προτάσεις.

Είναι τόσο μεγάλη η απήχηση στους διεθνείς θεολογικούς κύκλους των θέσεών του και της επεξεργασίας τους μετέπειτα, που κατέστησαν το έργο του αντιπροσωπευτικό των σύγχρονων τάσεων όχι μόνο της ορθόδοξης αλλά και της οικουμενικής θεολογίας. Όταν στις αρχές της δεκαετίας του 1990 στη Χαϊδελβέργη καθορίστηκε το θέμα της διατριβής μου, οι καθηγητές μου εκεί (Ulrich Duchrow και Theodor Strohm) μου συνέστησαν να ξεκινήσω, προκειμένου να καταλάβω το βαθύτερο νόημα του θέματός μου που είχε να κάνει με τη «λειτουργία μετά τη Λειτουργία», με την εμπεριστατωμένη και ρηξικέλυετη εισήγηση του Παπαδερού για τη «Λειτουργική διακονία».

Ο πρώην Γενικός Γραμματέας του ΠΣΕ, καθηγητής της Συστηματικής θεολογίας, Konrad Raiser συνοψίζει τη σημασία της προσφοράς της Ορθοδοξίας κατά την περίοδο που αρχίζει να δρα ο Παπαδερός και άλλοι μεγάλοι ορθόδοξοι θεολόγοι ως εξής: «Οι κωδικές φράσεις της 'λειτουργικής διακονίας' ή της 'λειτουργίας μετά τη Λειτουργία' μας έδωσαν να καταλάβουμε με έναν εντυπωσιακό τρόπο ότι η εκκλησία ζει από μια πρωταρχική πράξη του μοιράσματος, την ευχαριστία». Ο Martin Robra, επιτελικό στέλεχος του ΠΣΕ, αναφερόμενος στο ίδιο θέμα υπογραμμίζει: «Η ευχαριστιακή θεώρηση ήταν για την οικουμενική κίνηση ένα δώρο της κοινωνίας των Ορθοδόξων Εκκλησιών. Πολ-

λοί ορθόδοξοι θεολόγοι έχουν συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη της οικουμενικής διακονίας... Μετά τη Διάσκεψη της Κρήτης (1978) τα ερεθίσματα από τις Ορθόδοξες Εκκλησίες ήταν ένα αναπόσπαστο μέρος της θεολογικής-συστηματικής σκέψης. Η υπόμνηση της παράδοσης της πρώτης εκκλησίας ήταν και παραμένει κέντρισμα για την Οικουμενική Κίνηση».

Τα περισσότερα έργα και οι επί μέρους μελέτες του, ιδίως αυτές που αναφέρονται σε θέματα οικουμενικής κοινωνικής ηθικής, διακονίας, κοινωνικής δικαιοσύνης και ειρήνης, σε μεγάλες μορφές της Εκκλησίας και σε σημαντικούς εκπροσώπους των Γραμμάτων του Νέου Ελληνισμού, χρησιμοποιούνται με μεγάλη συχνότητα στην ορθόδοξη, ρωμαιοκαθολική και προτεσταντική θεολογική και ιστορική βιβλιογραφία. Δεν είναι τυχαίο ότι άρθρα του Αλέξ. Παπαδερού έχουν καταχωρηθεί και στα διεθνώς αναγνωρισμένα για την επιστημονική τους ευαισθησία εγκυκλοπαιδικά λεξικά *Lexikon für Theologie und Kirche* και *Religion in Geschichte und Gegenwart*.

Εν τω μεταξύ με τη βαθύτητα και τη δύναμη της σκέψης του και την ευρηματικότητα που τον διακρίνει, διαδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο τόσο στα πλαίσια του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Εκκλησιών (ΚΕΚ), όσο και σε εκείνα του ΠΣΕ, του οποίου ήταν μέλος Επιτροπών και Γενικών Συνελεύσεων του.

Ιδιαίτερα δραστηριοποιήθηκε στο ΚΕΚ. Από το 1974 έως το 2003 ήταν αιρετό μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Εκκλησιών (Γενεύη, 126 Εκκλησίες-Μέλη), ως εκπρόσωπος του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Από τον Σεπτέμβριο του 1992 έως τον Μάρτιο του 1993 διετέλεσε Πρόεδρος του Συμβουλίου αυτού. Μέσα σε αυτά τα τριάντα χρόνια συνετέλεσε ώστε εντός ενός διεκκλησιαστικού οργάνου με ισχυρή προτεσταντική παρουσία να προβάλλει τις ορθόδοξες θέσεις σε όλες τις

πρωτοβουλίες της Διάσκεψης και να ενισχύσει και θεσμικά τη φωνή της Ορθοδοξίας στις πνευματικές ζυμώσεις του δυτικοευρωπαϊκού χώρου σε πολύ ευαίσθητες μεταβατικές περιόδους.

Σημαντικός παράγοντας για την αποτελεσματική παρουσία του στο διαχριστιανικό προσκίνητο του ευρωπαϊκού χώρου ήταν και το ότι για πάνω από 30 έτη ήταν μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του Συνδέσμου των Χριστιανικών Ακαδημιών της Ευρώπης.

Ακόμη, ο Παπαδερός πρόσφερε ανεκτίμητες συμβολές όχι μόνο μέσω της συμμετοχής του στα διαχριστιανικά δρώμενα και κυρίως μέσω της άσκησης των διευθυντικών του καθηκόντων στην ΟΑΚ, αλλά και ως εκπαιδευτικός λειτουργός. Η παρουσίαση της γόνιμης συμβολής του και στον τομέα αυτό θα ξεπερνούσε κατά πολύ τον διαθέσιμο χρόνο που μου έχει δοθεί.

Θα περιοριστώ να αναφέρω ότι το 1965 διορίστηκε ως θεολόγος-Πάρεδρος του νεοσύστατου Παιδαγωγικού Ινστιτούτου του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ύστερα από πρόταση του Προέδρου του Ινστιτούτου Καθηγητή Ιωάννη Κακριδή, όταν γινόταν σοβαρή προσπάθεια στην Ελλάδα για την αναγέννηση της Παιδείας (Γενικός Γραμματέας του Υπ. Παιδείας ο Ευάγγελος Παπανούτσος).

Τον Ιούλιο του 1967 απολύεται από τη δικτατορία. Επανέρχεται στην υπηρεσία το 1974, στην οποία θα παραμείνει έως το 1999.

Το 1989 μετέβη ως Επισκέπτης Καθηγητής σε θεολογική Σχολή του Σικάγου (McCormick Theological Seminary). Έλαβε μέρος σε πολλές επίσημες αποστολές προς Εκκλησίες και έδωσε πολυάριθμες διαλέξεις σε πολλά Πανεπιστήμια και κυρίως στο Πανεπιστήμιο του Graz της Αυστρίας.

Από το 1995 έως το 1999 ήταν μέλος της Συγκλήτου του Συμβουλίου της Ευρώπης για το εκπαιδευτικό-πολιτισμικό πρόγραμμα «Cultural Routes- Monastic Influence».

Ο τιμώμενος, άνθρωπος πολύπλευρος, ανήσυχος, με πλούτο χαρισμάτων, θα υποστηρίξει και την πνευματική-καλλιτεχνική κίνηση που ξεκίνησε μέσα από δραστηριότητες της ΟΑΚ και οδήγησε στη δημιουργία της Εταιρείας Θεάτρου Κρήτης (Ε.ΘΕ.Κ.). Ήταν συνιδρυτής και πρώτος αιρετός Πρόεδρος (1973-83) της Εταιρείας Θεάτρου, του πρώτου καλλιτεχνικού θεσμού πολιτισμικής αποκέντρωσης στην Ελλάδα. Η Ε.ΘΕ.Κ. υπήρξε το πρότυπο για τα σημερινά Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα της χώρας.

Για την πέρα από τα συνηθισμένα μέτρα διακονία του και προσφορά στην Εκκλησία, τα θεολογικά γράμματα, την προσπάθεια οικοδόμησης ενός πολιτισμού ειρηνικού διαλόγου και συμφιλίωσης, ο Αλέξ. Παπαδερός έχει λάβει πολλές τιμητικές διακρίσεις, όπως το Οφίκιο του Άρχοντος Υπομνηματογράφου του Οικουμενικού Πατριαρχείου από τον αείμνηστο Πατριάρχη Αθηναγόρα (1968), Παράσημο Πατριαρχείων, καθώς και Ομοσπονδιακό Παράσημο Γερμανίας από τον Πρόεδρο Richard von Weizsäcker, ύστερα από επίσκεψή του στην Ακαδημία Κρήτης.

Από το 2001 είναι Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών.

Σε αυτή τη πολυκύμαντη διακονία και επίπονη ανηφορική πορεία άξια συμπαραστάτης υπήρξε η Θεσσαλονικιά σύζυγός του Άννα Πολυχρονιάδου, απόφοιτος του Τμήματος Γαλλικής Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, μητέρα των ταλαντούχων παιδιών τους και διαπρεπών επιστημόνων, της Μαρίας (ιατρού) και του Πολυχρόνη (αστροφυσικού) που τους έχουν χαρίσει τρία εγγόνια.

Κυρίες και κύριοι, αξιότιμοι και εκλεκτοί παρευρισκόμενοι,

Κάθε απόπειρα να παρουσιαστεί ο βίος και το έργο μιας πολυδιάστατης προσωπικότητας που της δόθηκε η ευλογία και η ευκαιρία να ολοκληρώσει οραματισμούς για τους οποίους συνήθως απαιτούνται περισσότερες της μιας

ζωές, περιέχει τον κίνδυνο της σχηματοποίησης και της παραμόρφωσης. Αναδέχθηκα τον κίνδυνο γιατί το ταξίδι ήταν για μένα προκλητικό και ιδιαίτερα γοητευτικό, γιατί οι καρποί που έδρεψα ήταν πολλοί και εύχυμοι και γιατί επιθυμούσα να εκπληρώσω ένα χρέος σε έναν οικουμενικό εργάτη του διάλογου και της συμφιλίωσης.

Εντιμολογιώτατε κύριε Αλέξανδρε Παπαδεδρέ,

Η παρουσία σας σήμερα σε αυτό το ανώτατο πνευματικό ίδρυμα, όπου καλλιεργείται το ελεύθερο φρόνημα, η επιστήμη, ο πολιτισμός, η εξωστρέφεια, οι διεθνείς συνεργασίες είναι γεγονός σημαντικό.

Ιδιαίτερα σημαντικό γεγονός είναι για το Τμήμα Θεολογίας, το οποίο από τότε που ιδρύθηκε τάχθηκε υπέρ της Οικουμένης και υπέρ κάθε ειρηνικού και συμφιλιωτικού έργου. Καλλιέργησε και καλλιεργεί μέσα από όλους τους Τομείς και τις δραστηριότητές του τον σεβασμό προς την ετερότητα, την ελευθερία του άλλου, την αναγνώριση των θετικών πλευρών της συνύπαρξης προς αντιμετώπιση προβλημάτων κοινού ενδιαφέροντος. Θεωρεί, όπως και εσείς, τον διαχριστιανικό, διαθρησκευτικό και διαπολιτισμικό διάλογο ως αντίδοτο στην τρομοκρατία, στον ρατσισμό, στον φανατισμό, στον χωρίς επίγνωση ζήλο και στον κάθε λογής αποκλεισμό. Συνεπές σε αυτή τη δέσμευσή του και την ενασχόλησή του, το Τμήμα έχει κάθε λόγο να τιμήσει έναν θεολόγο του καιρού μας, έναν στοχαστή, έναν οικουμενικό εργάτη με διεθνή ακτινοβολία που δραστηριοποιήθηκε υποδειγματικά και αποτελεσματικά σε αυτά τα πεδία. Για αυτό σας αναγορεύει δικαίως επίτιμο διδάκτορά του.

Μαζί με την ανυπόκριτη χαρά που σας έχουμε κοντά μας εδώ, πρόσωπο προς πρόσωπο, δεχθείτε τις πιο εγκάρδιες ευχές όλων μας να πετύχει και η προσπάθεια της Εταιρείας που ως Πρόεδρος ξεκινήσατε πρόσφατα, ακάματος και δημιουργικός όπως είστε, για την ίδρυση *Μουσείου*

της Μάχης της Κρήτης, της Κατοχής και της Αντίστασης και σε σύνδεση με αυτό για τη λειτουργία, σε συνεργασία με επιστημονικά Ιδρύματα, Διεθνούς Σχολείου Μνήμης, Ειρήνης και Προστασίας της Φύσης και της Ζωής.

Δεχθείτε τέλος και τις πιο θερμές ευχαριστίες μας για όσα προσφέρατε, αλλά και για το παράδειγμά που μας δίνετε με τη ζωή σας, το οποίο μας δείχνει πόσο αξίζει να ζει κανείς και να πορεύεται «επέκεινα του ανθρωπίνως εφικτού».

Χρησιμοποιήθηκαν:

Διακονία – Διάλογος – Καταλλαγή, Κ. Ζορμπάς (επ.), εκδ.

Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης, Κολυμπάρι - Χανιά 2018.

Ειρηνάιος Γαλανάκης (Μητροπολίτης), *Η πολιτική ευθύνη του Χριστιανού*, Καστέλι 1963.

Ειρηνάιος Γαλανάκης (Μητροπολίτης), *Εκκλησία και Σύγχρονος Κόσμος*, Αθήνα 1971.

Η Κρήτη τιμά τον Αλέξανδρο Κ. Παπαδερό, έκδοση Φιλολογικού Συλλόγου «Ο Χρυσόστομος», Χανιά 2011 (ιδίως ελήφθησαν υπόψη: Αλέξανδρος Κ. Παπαδερός, «Βιογραφικά», Ισμήνη Κριάρη-Κατράνη, «Αλέξανδρος Παπαδερός – Σταθμοί μιας πορείας», Φάνης Κακριδής, «Από τις σπουδές στην καταξίωση», Γρηγόριος Λαρεντζάκης, «Διαλογική Μαρτυρία της Ορθοδοξίας», π. Γεώργιος Τσέτσης, «Αλέξανδρος Παπαδερός – Μια ενοχλητική 'αλογόμυγα' στη διακονία του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Οικουμένης», Νικόλαος Εμμ. Τζιράκης, «Μια ματιά στο εκπαιδευτικό και συγγραφικό έργο του Αλέξανδρου Παπαδερού»).

Παπαδερός, Αλ., «Η Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης. Το Ίδρυμα και οι σκοποί του», *Διάλογοι Ευθύνης*, τόμ. 1, τεύχ. Α', 1968-1970, εκδ. Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης, Γωνιά Κισάμου Χανίων 1971, 66-87.

Παπαδερός, Αλ., «Λειτουργική Διακονία», στον τόμο: *Λειτουργική Διακονία. Η κοινωνική αποστολή της Εκκλησίας*

- στο σύγχρονο κόσμο. *Πρακτικά Διορθόδοξου Διασκέψεως*, εκδ. Ορθοδόξου Ακαδημίας Κρήτης, Χανιά 1981, 23-83.
- Παπαδερός, Αλ., *Οικουμενισμός: Κλήση και Πρόκληση*, Γωνιά Χανίων 1984.
- Παπαδερός, Αλ., «Πρόσωπον προς πρόσωπον: ετερότητα και κοινωνία», *Θεολογία και κόσμος. Τιμητικός Τόμος στον Καθηγητή Γεώργιο Ι. Μαντζαρίδη*, εκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2004, 445-460.
- Παπαδερός, Αλ., *Πίστη - Επιστήμη - Ζωή. Η Ορθοδοξία σε διάλογο*, Χανιά 2007.
- Παπαδερός, Αλ., *Μετακένωσις. Ελλάδα-Ορθοδοξία-Διαφωτισμός κατά τον Κοραή και τον Οικονόμο*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2010.
- Παπαδερός, Αλ., *Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης. Τα πρώτα σαράντα χρόνια*, Αθήνα 2011.
- Τσομπανίδης, Στ., *Μετα-λειτουργία: Η συμμετοχή της Ορθόδοξης Εκκλησίας και θεολογίας στην κοινή χριστιανική μαρτυρία για δικαιοσύνη, ειρήνη και ακεραιότητα της δημιουργίας*, Εκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2009.
- Τσομπανίδης, Στ., «Ειρηναίος Γαλανάκης (Μητροπολίτης Κισάμου και Σελίνου) – Οικουμενικός διάλογος και ειρήνη: προσδιοριστικά της πορείας ενός ταπεινού ιεράρχη», του ίδιου, *Οικουμενικά Πορτρέτα. Εκκλησιολογικές και κοινωνικοθικές προσεγγίσεις*, εκδ. Ostrakon, Θεσσαλονίκη 2018.
- Φούλτζαμ, Ρ. *Φλεγόμενο στρώμα. Στοχασμοί για το νόημα της ζωής*, εκδ. Δόμος, Αθήνα 2000.
- Festschrift für Dr. Alexandros Papaderos, *Ökumenisches Forum* Nr.15 (Graz 1992).
- Löwner, G., «*DIAKONIE' in der Orthodoxie die prophetische Dimension der Orthodoxen Akademie Kretas*», *Kirchen im Kontext unterschiedlicher Kulturen. Auf dem Weg ins dritte Jahrtausend*, Chr. Felmy, et al. (Hrsg.), Göttingen 1991, 949-956.
- Papaderos, Al., «Erinnerungen für die Zukunft», στο: R. Gurney (Hg), *40 Jahre KEK*, Genf 1999, 74-79.

Papaderos, Al., «The 'gadfly' on trial : The 'political' commitment of the World Council of Churches», στο: *Voices of Unity. Essays in honor of Dr W. A. Visser 't Hooft on the occasion of his 80th birthday*, WCC, Geneva 1981, 78-91 (21983).

Papaderos, Al., «Our Ecumenical Diakonia - Both Large and Small», K. Slack (ed.), *Hope in the Desert*, WCC, Geneva 1986, 91-106.

«Πρόσωπον προς πρόσωπον»

Αλέξανδρος Κ. Παπαδερός

*«Τί ανταποδώσω τῷ Κυρίῳ περί πάντων,
ὧν ἀνταπέδωκέ μοι;»*

Με αυτό το ενδόμυχο αίσθημα οφειλής για πλήθος δωρεών πολυεύσπλαχνης θείας προνοίας, με ευχαριστία προς όλους εσάς τους παρόντες, με ευγνωμοσύνη προς μακαριστούς διδασκάλους, ευεργέτες και φίλους στην αγαπητή μου Θεσσαλονίκη, ευρίσκομαι απόψε ενώπιόν σας.

Από βάθους καρδιάς ευχαριστώ τον Πρόεδρο του Τμήματος Θεολογίας της πνευμα-

τικής μου μητέρας Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Καθηγητή κ. Παναγιώτη Σκαλτσί για τη φιλική προσφώνησή του. Ως επιδέξιος οιακοστρόφος οδήγησε στην ομόφωνη απόφαση απονομής της μεγάλης τιμής, για την οποία είμαι ευγνώμων προς το σύνολο των Καθηγητών της Σχολής.

Ευχαριστώ τον νέο Κοσμήτορα της Θεολογικής Σχολής Καθηγητή κ. Θεόδωρο Γιάγκου, στον οποίον εύχομαι συνέχιση της επιτυχούς διακονίας των προκατόχων του σε αυτό το υψηλό αξίωμα.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζω προς τον Καθηγητή κ. Στυλιανό Τσομπανίδη για όσα, από υπερβολή αγάπης, ανέφερε προηγουμένως.

Η παρουσία και οι ευγενείς λόγοι σας, ελλογιμότητα Αντιπρύτανης, Καθηγήτρια κ. Δέσποινα Κλαβανίδου, αποτελούν ιδιαίτερη τιμή για μένα. Σας ευχαριστώ και σας παρακαλώ να διαβιβάσετε στις Πρυτανικές Αρχές και στα μέλη της Συγκλήτου τις ευχαριστίες μου για την ομόθυμη έγκριση της απόφασης της Σχολής.

Δυσκολεύομαι να κατανοήσω, πώς ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ. κ. Βαρθολομαίος, εν μέσω σοβαροτάτων υποθέσεων, δεν αμέλησε να εκφράσει την αγάπη του. Ας είναι τα έτη του πολλά και ακλόνητη η τόλμη και η καρτερία του.

Ευχαριστώ τον σημερινό Γενικό Διευθυντή της Ορθόδοξου Ακαδημίας Κρήτης κ. Κωνσταντίνο Ζορμπά, που ευαρεστήθηκε να είναι μαζί μας απόψε και να μεταφέρει και τις ευχές του Προέδρου του Ιδρύματος Σαβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κισάμου και Σελίνου κ. Αμφιλοχίου. Ευχαριστώ επίσης και την Ορθόδοξο Ακαδημία, η οποία επέτρεψε τη χρησιμοποίηση των εικόνων που θα δείτε και την ενδεχόμενη δημοσίευσή τους.

Εγκάρδιες ευχαριστίες ανήκουν και εκφράζονται ομοίως προς όλους εσάς, που με την παρουσία σας λαμπρύνετε αυτή την τελετή, Σεβασμιώτατε, σεβαστοί πατέρες, κ. Υπουργέ, κυρίες και κύριοι Καθηγητές, αγαπητοί φίλοι.

Τις ευχαριστίες αυτές απευθύνω εξ ονόματος και της συζύγου μου Θεσσαλονικιάς Άννας, πτυχιούχου του Τμήματος Γαλλικής Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, της κόρης μας Μαρίας, του συζύγου της Γεωργίου Λελεδάκη, Ιατρών, και του γιού τους Μανώλη, Οικονομολόγου, που ήρθαν από τη Γερμανία, του γιού μας Πολυχρόνη, Αστροφυσικού, που ήρθε από τη Βιέννη, και βέβαια

του αδελφού μου Ευτυχίου, Πρωτοπρεσβυτέρου των 40 Εκκλησιών, μετά των οικείων αυτού.

Τιμώμενη πάλι είναι βέβαια και η Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης. Προέκρινα λοιπόν, να μην ακολουθήσω την καθιερωμένη ανάπτυξη ενός θεολογικού θέματος, αλλά να σας παρουσιάσω συνοπτικά ένα από τα προγράμματα της Ακαδημίας.

Λίγα είναι όσα εγώ θα σας πω. Πολύ περισσότερα θα σας πουν όσα θα δείτε τώρα, έστω και εν ριπή οφθαλμού.

1. Βλέπετε ήδη την ιστορική Μονή Γωνιάς και την Ορθόδοξο Ακαδημία. Η οποία ευλογήθηκε να εορτάσει τον περασμένο χρόνο την 50ετία του έργου της. Η ιστορική Μο-

νή δέχθηκε στην αυλή της την Ακαδημία, σε φυσικό περιβάλλον εξαιρετου κάλλους, ύστερα από την απόφασή μου να οικοδομηθεί το Ίδρυμα στην Κρήτη και όχι στο εδώ Πανόραμα, όπως αρχικά είχαμε συμφωνήσει με τον μακαριστό Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Παντελεήμονα τον Α', τον οποίο μνημονεύω επίσης με πολλή ευγνωμοσύνη, μεταξύ άλλων και κυρίως επειδή, ένα μόλις μήνα από την εγγραφή μου στη Θεολογική Σχολή το 1952, μου εμπιστεύθηκε πρώτα τον άμβωνα του ιστορικού ναού των 12 Αποστόλων και αργότερα τους άμβωνες της Μητροπόλεως.

2. ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΠΡΟΣ ΠΡΟΣΩΠΟΝ. Επέλεξα να σας ενημερώσω για ένα πρόγραμμα της Ακαδημίας μας, με την ελπίδα ότι θα είναι ευπρόσδεκτο αυτή την ξεχωριστή ακαδημαϊκή αποσπερίδα.

Πρόκειται για ένα πρόγραμμα ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ, με τίτλο ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΠΡΟΣ ΠΡΟΣΩΠΟΝ.

Δεν θα σας απασχολήσω με την ορθόδοξη Θεολογία του προσώπου, η οποία ανέκτησε ιδιαίτερη επικαιρότητα με αφορμή την Αγία και Μεγάλη Σύνοδο, που φιλοξενήθηκε στην Ακαδημία μας. Περιορίζομαι σε επιλογή και συνοπτικό σχολιασμό εικόνων κυρίως καί τινων κειμένων του προγράμματος.

Ήταν φθινόπωρο του 1983. Κατά τη συνήθειά μου, άνοιξα το απομεσήμερο προς ανακρυχή ένα βιβλίο. Ήταν το ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΝ¹. Αποφθέγματα Αγίων Γερόντων. Εκείνων, που με τις ροές των δακρύων τους της ερήμου το άγονον εγεώργησαν και συνεχίζουν να στηρίζουν την Εκκλησία, να διδάσκουν και να εμπνέουν.

Στη σελίδα του βιβλίου που άνοιξα, διάβασα το ακόλουθο Απόφθεγμα του Αγίου Μακαρίου του Αιγυπτίου. Έζησε τον 4^{ον} αιώνα.

"Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Μακάριος, ὅτι περιπατῶν ποτε εἰς τὴν ἔρημον, εὗρον κρανίον εἰς τὸ ἔδαφος νεκροῦ ἐρῳιμένον· καὶ σαλεύσας αὐτὸ τῇ βαΐνῃ ῥάβδῳ, ἐλάλησέ μοι τὸ κρανίον· καὶ λέγω αὐτῷ· σὺ τίς εἶ; ἀπεκρίθη μοι τὸ κρανίον· ἐγὼ ἦμην ἀρχιερεὺς τῶν εἰδώλων, καὶ τῶν μεινάντων Ἑλλήνων ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ· σὺ δὲ εἶ Μακάριος ὁ πνευματοφόρος· οἶαν ὥραν σπλαγχνισθῆς τοὺς ἐν τῇ κολάσει, καὶ εὐχῇ περὶ αὐτῶν, παραμυθοῦνται ὀλίγον. λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· ποία ἐστὶν ἡ παραμυθία, καὶ τίς ἡ κόλασις; λέγει αὐτῷ· ὅσον ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, τοσοῦτόν ἐστιν πῦρ ὑποκάτωθεν ἡμῶν, ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς ἐστηκότων ἡμῶν μέσον τοῦ πυρός· καὶ οὐκ ἔστι πρόσωπον πρὸς πρόσωπον θεάσασθαι τινα, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον ἐκάστου πρὸς τὸν ἑτέρου νῶτον κεκόλληται. ὥς οὖν εὐχῇ ὑπὲρ ἡμῶν, ἐκ μέρους τις θεωρεῖ τὸ πρόσωπον τοῦ ἑτέρου· αὕτη ἐστὶν ἡ παραμυθία....

1. Το Γερωντικόν. Ὅτιοι ἀποφθέγματα ἀγίων Γερόντων. Ἀθῆναι 1970, σελ. 70-71.

Το απόφθεγμα προσεγγίζει το μέγα, καθολικό και διαχρονικό θέμα της ακοινωνησίας των προσώπων, κατ' επέκταση, θα έλεγα, των κοινωνικών, φυλετικών, εθνικών, διαπολιτισμικών, διαθρησκευτικών και πάσης άλλης μορφής κρίσεων και αντιπαραθέσεων.

Επιβεβαιώνονται δυστυχώς τραγικά στην καθημερινότητά μας τόσο από την αρχαιότητα ο Plautus με το *Homo homini lupus est*, –ο άνθρωπος για τον άνθρωπο είναι λύκος–, όσο και στους καιρούς μας ο Jean Paul Sartre με τη ρήση: Ο άλλος είναι η κόλασή μου. Όχι, όχι, αντιτάσσει ο Μακάριος: Κόλαση δεν είναι η παρουσία του άλλου, είναι η απουσία του, η αδυναμία της διαπροσωπικής αγαπητικής κοινωνίας.

Το απόφθεγμα με συγκλόνισε τότε. Το Συμβούλιο της Ακαδημίας, υπό την προεδρία του μακαριστού σοφού Γέροντά μας Μητροπολίτου Κισάμου και Σελίνου Ειρηναίου, ενέκρινε πρότασή μου για καθιέρωση προγράμματος Λόγου και Τέχνης με τίτλο ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΠΡΟΣ ΠΡΟΣΩΠΟΝ και αναφορά σε αυτή τη διήγηση. Απευθυνθήκαμε πρώτα σε Έλληνες Καλλιτέχνες και Λογοτέχνες. Όρος: Θα σας φιλοξενήσουμε το Πάσχα του 1984. Τις επόμενες ημέρες της Διακαινησίμου θα παρουσιάσετε τα έργα σας. Όσα επιλέξουμε θα τα κρατήσουμε ως φιλική δωρεά σας. Κρατήσαμε και τα 78! Όλα φιλικές προσφορές.

Απορίας άξιον είναι το πώς έγινε στη συνέχεια γνωστό αυτό το πρόγραμμα μέχρι τα πέρατα της οικουμένης, δεδομένου ότι εκτός από ένα σύντομο σχετικό κείμενό μου σε περιοδικό του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών, σε αγγλική γλώσσα², και σποραδικές ανακοινώσεις στο Δελτίο της Ακαδημίας μας ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΚΑΤΑΛΛΑΓΗΣ, δεν κάναμε καμιά

2. "FACE TO FACE". Literature and Art in the renewal of the Church's Mission. A Project of the Orthodox Academy of Crete, in: International Review of Mission, Vol. LXXX, No. 317, January 1991, CWME/WCC, Geneva.

άλλη ανακοίνωση για το πρόγραμμα αυτό. Μια εξήγηση για τη σχετικά γρήγορη διάδοσή του είναι ότι αυτό οφείλεται σε μέλη διεθνών συνεδρίων μας, στα οποία ενημερώνουμε βέβαια τους συνέδρους και για το πρόγραμμα αυτό.

Ένας αυστηρός όρος του προγράμματος είναι ότι δεχόμαστε μόνο μέχρι πέντε έργα από κάθε χώρα. Υποκύψαμε σε δυο εξαιρέσεις. Η Νέα Ζηλανδία επέμεινε πεισματικά, ότι ο αγώνας και οι θυσίες στρατευμάτων της στη Μάχη της Κρήτης, της παρέχει το δικαίωμα να στείλει τουλάχιστον 10 έργα. Δεκτόν. Έτσι και έγινε.

Πολύ πιο δύσκολη υπήρξε η περίπτωση της τότε Δυτικής Γερμανίας. Επιτρέψατε, παρακαλώ, μια σχετική ενημέρωση. Στην περιοχή Χανίων υπάρχει το ΠΕΔΙΟΝ ΒΟΛΗΣ ΚΡΗΤΗΣ. Μονάδα του ΝΑΤΟ υπό ελληνική Διοίκηση. Παρέχει σε μονάδες αεράμυνας διαφόρων Κρατών τη δυνατότητα εκτέλεσης βολών διαφόρων τύπων οπλικών συστημάτων με επιτυχία και ασφάλεια. Πότε-πότε συνοδεύουν τους ασκούμενους και αξιωματούχοι.

Μια μέρα π.χ. επισκέφθηκε την Ακαδημία ο Αρχηγός της Πολεμικής Αεροπορίας της Γερμανίας. Γευματίζομε στη βεράντα. Απέναντί μας βλέπουμε το παλιό αεροδρόμιο του Μάλεμε. Υπήρξε το επίκεντρο της Μάχης της Κρήτης, που άρχισε στις 20 Μαΐου 1941. Αυτό το μήνα γίνονται στα Χανιά τελετές μνήμης των της Μάχης εκείνης. Για πρώτη φορά στην Ιστορία της ανθρωπότητας χρησιμοποιήθηκε σε αυτό τον τόπο ο αλεξιπτωτιστής ως η κύρια δύναμη επίθεσης. Εκεί έχασε ο Χίτλερ το όπλο της πλέον αλαζονικής εγκαύχησής του. Σήμερα η περιοχή αυτή φιλοξενεί το Γερμανικό Στρατιωτικό Νεκροταφείο με χιλιάδες τάφους.

Στη διάρκεια του γεύματος λοιπόν, μια ερώτηση του επισκέπτη μας, σχετική με έργα τέχνης που είχε δει στην Ακαδημία, μου έδωσε την ευκαιρία να αναφέρω το απόφθεγμα του Αγίου Μακαρίου. Πρόσεξα δάκρυα στα μάτια του. Για κάμποση ώρα σιγή! Προφανώς είχε λάβει το μήνυμα!

Ο υψηλός επισκέπτης μας πήρε φεύγοντας κάποια ενημερωτικά έντυπά μας. Μεταξύ αυτών και ένα με τη διήγηση του Μακαρίου. Χωρίς να μας ενημερώσει προκήρυξε διαγωνισμό για όλες τις στρατιωτικές μονάδες και για το πολιτικό προσωπικό του Υπουργείου Άμυνας της χώρας του με θέμα τη διήγηση αυτή.

Από πάρα πολλά που είχαν υποβληθεί, επέλεξαν 130 έργα Λόγου και κυρίως Τέχνης και οργάνωσαν Έκθεση στη Βόννη, υπό την αιγίδα του Προέδρου της Χώρας τους. Είχαν τυπώσει και ογκώδη Κατάλογο με φωτογραφίες καλλιτεχνικών έργων και με κείμενα³. Ακολούθησε περιοδεία εκθεμάτων σε στρατιωτικές μονάδες και Σχολές. Αντιλαμβάνεσθε ότι δεν μπορούσαμε να αρνηθούμε το αίτημά τους να δεχθούμε τουλάχιστον 30 από τα έργα αυτά.

3. Άγιος Μακάριος, ο Αιγύπτιος.

4. Την Ακαδημία μας κοσμούν σήμερα περίπου 350 έργα από όλες τις ηπείρους.

3. KATALOG: Künstler und Autoren aus der BUDESWEHR äußern sich zu einem Zentralthema menschlicher Existenz. Luftwaffenamt, Köln-Wahn o.J.

Kretas Passion

*Minoische Kreter,
Götterkinder - reich und begabt,
Überlegen durch ihre Kultur,
Glückliches Volk ohne Krieger,
Antlitz zu Antlitz - zu Menschen und Gott!*

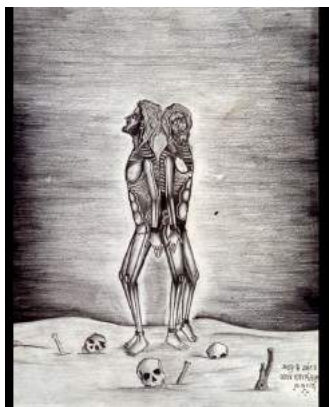
*Der Quell der Minoer versiegt,
Fron und Haß zogen ein.
Kreta, die wehrlose Insel,
Die Brücke zwischen den Welten,
Das Opfer machtgieriger Herren!*

5. Όχι μόνον έργα τέχνης, αλλά και λόγου. Όπως αυτό το ποίημα από τη Γερμανία, με τίτλο *Κρήτης πάθη*. Αναφέρεται σε δόξες και παθήματα της Μεγαλονήσου.

6.-7. Επειδή ο Άγιος Μακάριος ευλόγησε πλουσίως αυτό το πρόγραμμά μας, μετατρέψαμε ένα φυσικό καλλιτέχνημα, μια σπηλιά πλησίον της Ακαδημίας, σε «ΚΑΘΙΣΜΑ», δηλαδή μικρό εκκλησάκι, αφιερωμένο στον Άγιο Μακάριο. Εορτάζεται στις 19 Ιανουαρίου, μαζί με τον Άγιο Μάρκο Εφέσου τον Ευγενικό.

8, 9, 10. Εκτός από την εκδοχή που ακούσατε στη διήγηση: τὸ πρόσωπον ἐκάστου πρὸς τὸν ἐτέρου νῶτον κεκόλληται, την οποία ακολουθούν κάποια έργα, άλλα προτιμούν το «πλάτη με πλάτη», ως πιο παραστατική.

11. Εύλογο είναι βέβαια –και παρήγορο–, το ότι μερικοί λογοτέχνες και καλλιτέχνες προτίμησαν για κείμενα και παραστάσεις το ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΠΡΟΣ ΠΡΟΣΩΠΟΝ.

12. Απορία μας προκάλεσε το μεγάλης καλλιτεχνικής δεξιότητας και έμπνευσης αυτό ξυλόγλυπτο. Για δυο λόγους. Πρώτον, πώς έφθασε στη Ρουάντα της Αφρικής η πληροφορία για το πρόγραμμά μας. Και κυρίως, που βρήκε το κουράγιο ο καλλιτέχνης, τον καιρό της φριχτής αλληλοσφαγής των φυλών της χώρας του, με τις 500 τόσες χιλιάδες νεκρούς! Ίσως βέβαια να τον ενέπνευσε ακριβώς αυτή η τραγωδία. Το καλλιτέχνημα δείχνει άνθρωπο προσευχόμενο, με φόντο φλόγες

(προφανώς την τραγωδία στη χώρα) και στην κορυφή το κρανίο (αριστερά) και δεξιά, ως ευχή, την παράσταση ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΠΡΟΣ ΠΡΟΣΩΠΟΝ.

13.-14. Έργο από τη Νέα Ζηλανδία. Τα συμπιεσμένα σε γυάλα δεν είναι χρυσόψαρα! Είναι πρόσωπα, που δεν επικοινωνούν, δεν βλέπουν το ένα το άλλο. Το βλέμμα τους είναι στραμμένο προς τη Νέα Ζηλανδία, ίσως ως ένα είδος γης της Επαγγελίας, την οποία όμως αδυνατούν να προσεγγίσουν. Φυλακισμένες ψυχές !

15. Παράσταση σε γυαλί, με τεχνική Tiffany. Ο Γερμανός καλλιτέχνης, Επιτελικός Υπαξιωματικός, σημειώνει: «Οι τρεις μονοθεϊστικές

θρησκείες προσεύχονται: Πιστεύουμε στον ένα Θεόν. Όμως κοιτάζουν προς διαφορετική κατεύθυνση». Επισημαίνει δηλ. αυτό που είναι ευδιάκριτο, το πλάτν με πλάτν. Υπάρχει και άλλο παρόμοιο έργο, με σαφέστερο το πλάτν με πλάτν. Ο επίσης Γερμανός Αξιωματικός σημειώνει: «Από κοινή ρίζα. Κλάδοι της θρησκευτικής αντιπαράθεσης».

Δύσκολα μπορεί να αμφισβητηθεί η άποψη, ότι «χωρίς ειρήνη μεταξύ των Θρησκειών δεν μπορεί να υπάρξει ειρήνη στον κόσμο» (Hans Küng). Ούτε ασφαλώς η επισήμαν-

ση του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, ότι «*Πόλεμος εις το όνομα του Θεού είναι πόλεμος κατά του Θεού*».

16. Όλα αυτά και πλείστα άλλα παρόμοια τα αγνόησε προ καιρού ο μακελλάρης που σκόρπισε ανελέητα το θάνατο σε τζαμί της Νέας Ζηλανδίας. Δεν άργησαν να τον μιμηθούν οι μακελλάρηδες της Σρι Λάνκα. Και η μνήμη μου ανέτρεξε στο ιδιότυπο συνέδριο της Ακαδημίας μας με αριθμό 1.407/ του 1996.

Όταν έλαβα το αναπάντεχο αίτημα της Βουλής από τη χώρα εκείνη των αλληλοσπαρασσόμενων φυλών της πρώην Κεϋλάνης, της Ταπροβάνης των αρχαίων Ελλήνων, ζήτησα να εξηγήσουν γιατί θέλουν να έλθουν στην Κρήτη. Έγραψαν: Για δυο λόγους.

- Θέλουμε να συζητήσουμε θέματα σύνταξης, ψήφισης και εφαρμογής δημοκρατικού Συντάγματος. Η Ελλάδα είναι η μητέρα της Δημοκρατίας.
- Και η Ορθόδοξος Ακαδημία μάθαμε ότι διευκολύνει τον διάλογο!

Ήρθαν: 20 μέλη της Βουλής της Σρι Λάνκα, μεταξύ αυτών ο Αντιπρόεδρος του Κοινοβουλίου, δυο μέλη της Κυβέρνησης, εκπρόσωποι όλων σχεδόν των Κομμάτων, ακόμη και εκείνου της εθνότητας των Ταμίλ, εκπρόσωπος της Βρετανικής Κοινοπολιτείας και επιτελικά στελέχη της INTERNATIONAL ALERT.

Και όλα πήγαν καλά, παρά το ότι ακόμη και στη διάρκεια του συνεδρίου έγινε μεγάλη βομβιστική ενέργεια στην πρωτεύουσα Κολόμπο, η οποία αποδόθηκε στους λεγόμενους «*Τίγρεις του Ταμίλ*». Αργότερα μάθαμε μάλιστα πως

αυτοί οι βουλευτές είχαν σχηματίσει ομάδα φίλων. Αυτοαποκαλούμενοι ΚΡΗΤΕΣ, συνέχιζαν αυτό που είχαν συμφωνήσει στην Ακαδημία, την προσπάθεια συμφιλίωσης στη χώρα τους. Μακρινό όνειρο, όπως αποδεικνύουν οι συνεχιζόμενες συγκρούσεις μεταξύ κυρίως των Βουδιστών, που είναι η μεγάλη πλειοψηφία, και των Ινδουιστών Ταμίλ. Μουσουλμάνοι και Χριστιανοί αποτελούν μειονότητες. *Σρι Λάνκα σημαίνει ευλογημένο Νησί. Όμως...*

Η 15^η Απριλίου, με την αρχική υπόνοια τρομοκρατικής ενέργειας στο ναό της Παναγίας των Παρισίων, σε συνδυασμό με πληθώρα παρόμοιων συμβάντων, επιβεβαίωσε ότι ολόκληρη η ανθρωπότητα μαθαίνει πλέον να λαγοκοιμάται, περιμένοντας το επόμενο χτύπημα. Το οποίον παίρνει διογκωμένες και μακροχρόνιες διαστάσεις, όταν εμπλέκονται θρησκευτικά κίνητρα. Πολλές οι προβλέψεις διαπρεπών Θρησκευολόγων. Δυο παραδείγματα:

«Μια τιτανική πάλη προετοιμάζεται..., η ύψιστη, η πιο λαμπρή στιγμή στην ιστορία της ανθρωπότητας, θα είναι εκείνη, κατά την οποία θα εγερθούν και θα συγκρουστούν όχι πια συστήματα πολιτικά, όχι συμφέροντα κοινωνικά, αλλά οι θρησκείες της ανθρωπότητας και, ύστερα από τις πρώτες εικονικές αψιμαχίες..., θα φθάσει τελικά ο αγώνας στο υψηλό εκείνο επίπεδο, όπου, επιτέλους, συγκρούονται πνεύμα με πνεύμα, όπου ο καθένας είναι υποχρεωμένος να πει απροκάλυπτα τι βαθύτερο, τι γνήσιο έχει, αν έχει κάτι.»!

Υπάρχει βέβαια και η παραμυθία:

«Η ανθρωπότητα πορεύεται προς μian νέαν φάσιν της ιστορίας αυτής, κατά την οποίαν, ως προβλέπουν πολλοί, η θρησκεία, ο πολιτισμός και η γλώσσα θέλουσιν ανακτήσει και πάλιν κεντρικήν θέσιν, ως συνέβη και κατά τας μεγάλας μεταβατικές ιστορικές φάσεις του παρελθόντος. Τούτο αποτελεί προφανώς θετικήν προοπτικήν, υπό τον όρον, ότι βαίνομεν όχι προς σύγκρουσιν θρησκειών, πολιτισμών και γλωσσών, αλλά προς δημιουργικόν διάλογον αυτών.»

Είναι παγκόσμια γνωστές και σεβαστές όχι μόνον οι οικολογικές πρωτοβουλίες του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχου μας κ. κ. Βαρθολομαίου, αλλά και οι δράσεις για την προαγωγή του διαθρησκευτικού διαλόγου. Ιδίως εκείνου με το Ισλάμ, με έμφαση στην τραγωδία της Μέσης Ανατολής.

Σοβαρή εξάλλου είναι η σε πολιτικό επίπεδο δραστηριότητα της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας. Οι διασυνδέσεις της με ανάλογους πολιτικούς Οργανισμούς διεθνώς διευκολύνει χρήσιμους διαλόγους και επί διαθρησκευτικών ζητημάτων.

Γνωρίζει όμως ο Παναγιώτατος, ότι σοβαροί και υπεύθυνοι διάλογοι προϋποθέτουν ακριβή γνώση του αντικειμένου τους. Με άλλα λόγια, Παιδεία και Έρευνα. Αυτός είναι ένας από τους λόγους, για τους οποίους τον θλίβει μεγάλως το επί έτη πολλά ...κλείσιμο της Σχολής της Χάλκης. Και αναμφισβητήτως θλίβει και εκείνον κάθε τι που αντί να τονώνει, αποδυναμώνει και αποπροσανατολίζει τα ανώτατα εκπαιδευτικά και ερευνητικά Ιδρύματα.

Για τον ίδιο λόγο χαίρει μεγάλως, και βέβαια όχι μόνον αυτός, για όσα σχετικώς πράττουν οι Θεολογικές μας Σχολές, εκείνη των Αθηνών και όλως ιδιαιτέρως της Θεσσαλονίκης. Διότι, όπως σεις κάλλιστα γνωρίζετε, από πολλών ήδη ετών και μάλιστα τελευταίως το Τμήμα Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου έχει αναπτύξει σοβαρές και άξιες δικαίου επαίνου δραστηριότητες, ερευνητικές, διδακτικές, συνεδριακές και εκδοτικές, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον Ιουδαϊσμό και μάλιστα για το Ισλάμ, όπως υπαγορεύουν όχι μόνον επιστημονικές, εκκλησιαστικές, αλλά και εθνικές μας ανάγκες και υποχρεώσεις. Υπό το πρίσμα αυτό κρίνω ότι ήταν αναγκαίο το εύτολμο και αποτελεσματικό ακαδημαϊκό άλμα του Τμήματος Θεολογίας και γενικότερα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, η ένταξη δηλαδή της *Κατεύθυνσης Μουσουλμανικών Σπου-*

δών το 2016. Το εναρκτήριο αποφασιστικό άλμα οφείλεται στον Καθηγητή κ. Χρυσόστομο Σταμούλη. Ως Πρόεδρος του Τμήματος Θεολογίας κατά τα έτη 2011-2015 είπε το αποφασιστικό ΝΑΙ στην πρόταση του Υπουργείου και τη συνόδευσε με επιτυχία στις σχετικές διαδικασίες Σχολής και Συγκλήτου. Δίκαιος ο έπαινος για το Υπουργείο και τον ίδιο, αλλά και για τη Σχολή και το Πανεπιστήμιο!

Μη λησμονούμε δε ότι, όπως γνωρίζουμε και από τη δική μας εμπειρία της Ορθοδόξου Ακαδημίας, σοβαρός διαθρησκευτικός διάλογος, ειδικά διαθρησκευτικά συνέδρια και διαπροσωπικές επιστημονικές επικοινωνίες, μάλιστα ακόμη και σε δυσπρόσιτους τόπους και δύστινες περιστάσεις, σημαίνουν ταυτόχρονα και ευθαρσή μαρτυρία του Ευαγγελίου.

Αν και ο χρόνος πιέζει, επιτρέψατε, παρακαλώ, να αναφέρω μόνον ορισμένα ονόματα Καθηγητών της Σχολής, στη δραστηριότητα των οποίων σε αυτό τον τομέα πολλά οφείλονται. Το πράττω με σεβασμό και τιμή: Αείμνηστος Νίκος Ματσούκας και οι παρόντες νομίζω στην αίθουσα Πέτρος Βασιλειάδης, Γρηγόριος Ζιάκας και Αγγελική Ζιάκα, Ιωάννης Καραβιδόπουλος, Μιλτιάδης Κωνσταντίνου, Γεώργιος Μαντζαρίδης, Γεώργιος Μαρτζέλος, Στυλιανός Τσομπανίδης. Τον οποίον ιδιαιτέρως ευχαριστώ, όχι μόνο για όσα είπε προηγουμένως για την ταπεινότητά μου, αλλά και για την πολύχρονη δημιουργική επιστημονική συνεργασία μας, μάλιστα δε για την ανεκτίμητη προσφορά του προς ολόκληρη την οικογένεια των Ορθοδόξων σε ό,τι αφορά κυρίως στα οικουμενικά ζητήματα.

Όσα από τα ανωτέρω βαίνουν προς θετική κατεύθυνση μπορούν να αποδώσουν καρπούς, υπό τον όρον βέβαια, ότι οι θρησκευτικές ηγεσίες δεν θα υποκύπτουν στον πειρασμό της εξουσίας. Έχω πάντα στο νου μου μια σχετική μελέτη με τίτλο: *Die Heiligen in der Versuchung der Macht* - Οι Άγιοι στον πειρασμό της εξουσίας!

17 Στη σειρά γλυπτών του με τίτλο ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΑ, ο Ακαδημαϊκός Γιάννης Παρμακέλης, με αυτόν τον «πάσχοντα άνθρωπο» εικονίζει την προέλαση της κόλασης στα παρόντα.

18 Μάρτυρες και θύματα είναι και οι πολυτρόπως πάσχοντες πρόσφυγες και μετανάστες, που καταφθάνουν στη χώρα μας και όχι μόνο. Θυμίζουν πικρές εμπειρίες του λαού μας. Αυτή η ομαδική κινητικότητα πληθυσμών, ακόμη και αν δεν είναι καλά σχεδιασμένη υπόθεση, με συγκεκριμένη επιδίωξη και σκοπούς απόκρυφους μεν, πλην αρκετά διαφανείς, σίγουρο είναι ότι θα οδηγήσει σε ανασύνθεση του θρησκευτικού χάρτη της Ευρώπης –και όχι μόνο– και θα αναγκάσει τις Θεολογικές, αλλά και άλλες πανεπιστημιακές Σχολές σε αναθεώρηση μέρους των προτεραιοτήτων τους.

19 Μεταξύ των έργων που έχει λάβει η Ακαδημία μας, υπάρχουν και ευάριθμα, που εξαίρουν την ευαισθησία και την αλληλεγγύη εν τοις παθήμασι.

20 Απειλή κόλασης εμφανίζει αυτός ο βαρυφορτωμένος με όπλα πολέμου.

21 Ενώ εδώ είναι φανερή η φρίκη του πολέμου και της απόλυτης βαρβαρότητας. Κάτω δεξιά με τους σκελετωμένους του Dachau και των λοιπών χιτλερικών Στρατοπέδων Συγκέντρωσης, που οδηγούνται στον θάλαμο θανατικών αερίων. Στο υπόλοιπο της παράστασης εμφανίζεται επαλήθευση

της γνωστής πρόρρησης για έκρηξη πολέμου πυρηνικού, κατά τον οποίον οι άνθρωποι θα τρέχουν να προστατευθούν σε τάφους!

22 Χώρες της Ευρώπης αλυσοδεμένες τον καιρό του Ψυχρού Πολέμου. Οι προσεχείς εκλογές θα μας δείξουν αν και πόσο μοιάζει αυτή η εικόνα με τη σύγχρονη ευρωπαϊκή πραγματικότητα.

Θα ήθελα στο σημείο αυτό να αναφέρω αυτά που έγραφε ο γνωστός φιλόσοφος Karl Jaspers. Είναι ένα απόσπασμα από το έργο του Vom europäischen Geist (Περί του ευρωπαϊκού πνεύματος), Μόναχο 1947. Το τωρινό ερώτημά μας είναι: Ποιά από όσα αναφέρει και πόσο είναι παρόντα στην αυτοσυνειδησία του σημερινού ανθρώπου της Ευρώπης και ιδιαίτερα στους προγραμματισμούς και τις πράξεις των ηγετών της;

Μεταφράζω από το γερμανικό πρωτότυπο:

Τι είναι η Ευρώπη ;

«Η Ευρώπη είναι η Βίβλος και η Αρχαιότητα, η Ευρώπη είναι ο Όμηρος, ο Αισχύλος, ο Σοφοκλής, ο Ευριπίδης, είναι ο Φειδίας, είναι ο Πλάτων και ο Αριστοτέλης και ο Πλωτίνος, είναι ο Βιργίλιος και ο Οράτιος, είναι ο Δάντης, ο Σαίξπηρ, ο Γκαίτε, είναι ο Θερβάντες και ο Ρακίνας και ο Μολιέρος, (αναφέρει και άλλους) ... Η Ευρώπη είναι σε καθηδρικούς ναούς και ανάκτορα και ερείπια, είναι η Ιερουσαλήμ, η Αθήνα, η Ρώμη, το Παρίσι, η Οξφόρδη, η Γενεύη, η Βαϊμάρη. Η Ευρώπη είναι η Δημοκρατία των Αθηνών»

νών, της ρωμαϊκής *res publica*, των Ελβετών και Ολλανδών, των Αγγλοσαξόνων.

Δεν θα βρίσκαμε τέλος, αν θέλαμε να απαριθμήσουμε ό,τι είναι ακριβό στις καρδιές μας, έναν ανεκτίμητο πλούτο του πνεύματος, της αληθείας, της πίστewς. Τέτοια ονόματα συνηγορούν υπέρ εκείνου που έχει ζήσει αυτό που τα ονόματα αυτά χαρακτηρίζουν, το ιστορικά μοναδικό»⁴.

23 Είπε προ ετών στην Κρήτη ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος την ακόλουθη μαντινάδα:

*Όμορφη που την έκαμες
Θε μου αυτή την πλάση,
μά καμες και τον άνθρωπο
και θα την-ε χαλάσει!*

Πρόσφατοι είναι οι πρωτοφαινείς χαλασμοί, όπως στην περιοχή μας των Χανίων. Τους ονομάζουμε θεομηνίες. Λαμβάνουμε όμως το μήνυμα;

24 Η κατάδυση του ανθρώπου στα έγκατα του μικρόκοσμου και η εξακτίνωσή του στον μακρόκοσμο πολλά προσφέρουν ήδη και περισσότερα υπόσχονται, που δικαιολογούν την προσδοκία επίγειας ευημερίας

4. Karl Jaspers, *Vom europäischen Geist*, R. Piper & CO. Verlag München 1947, στο: Alexandros K. Papaderos, *Nur ein Cent für Griechenland. Der etwas andere Blick auf ein krisengeschütteltes Land und seine Bedeutung für Europa*. Evangelisches Gemeindeblatt für Württemberg, 29/2011. Thema der Woche.

και ουράνιας χαρμονής. Η εικόνα όμως λέγει επίσης: Λάθος θα ήταν η παράβλεψη των απειλών και των κινδύνων.

25 Πίσω στην κοινωνική πραγματικότητα. Έργο από την Ανατολική Γερμανία πριν από την επανένωση. Το παιδί προσπαθεί να εμποδίσει το διαζύγιο των γονιών του, που βρίσκονται ήδη πλάτη με πλάτη.

26 Κοντά μεν, αλλά στο καβούκι του ο καθένας. Ακοινωνησία. Σε μας τους Κρήτες το έργο θυμίζει και αυτό που λέμε στον τόπο μας: *Δυο καλοί χωρούν στη χοχλιδόκουπα και περισσεύει και τόπος.*

Δυο κακοί δε χωρούνε στο νησί!

27 Γνώριμη αυτή η εικόνα επίγειας κόλασης. Η προστασία της κάθε νέας γενιάς θα έπρεπε να είναι πρώτη μέριμνα του λαού και των πάσης μορφής ηγεσιών του.

28 Τέλος το ερώτημα: ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΛΠΙΣ;

29 Η απάντηση έρχεται από τον Λίβανο: Ναι, υπάρχει! Σας ευχαριστώ!

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ – ΤΜΗΜΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΗ

ΤΟΥ Δρ. κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΕΡΟΥ

ΣΕ ΕΠΙΤΙΜΟ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ

ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΠΕΜΠΤΗ 16 ΜΑΪΟΥ 2019, ΩΡΑ 19:00

Αίθουσα Τελετών «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ»

Παλαιό Κτίριο Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ.

[Λήξη ώρας προσέλευσης: 18:40]

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Δρ. **Αλέξανδρος Κωνσταντίνου Παπαδερός** γεννήθηκε στον Λιβαδά Σελίνου Κρήτης (09.02.1933). Σπούδασε στη Θεολογική Σχολή του ΑΠΘ (1952-1956). Συνέχισε τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο του Mainz της Γερμανίας. Παρακολούθησε μαθήματα Θεολογίας, Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικών, Θρησκευτολογίας και Κοινωνιολογίας. Ειδικεύτηκε στη Συγκριτική Επιστήμη των Πολιτισμών/Πολιτισμολογία. Ύστερα από την έγκριση της διδακτορικής διατριβής του (*Metakenosis. Griechenlands kulturelle Herausforderung durch die Aufklärung in der Sicht des Korais und des Oikonomos*, MAINZ 1962, σελ. 303 - Η Πολιτιστική Πρόκληση της Ελλάδας από τον Διαφωτισμό κατά τον Κοραή και

τον Οικονόμο) αναγορεύθηκε Διδάκτωρ της Φιλοσοφίας στη Φιλοσοφική Σχολή του ίδιου Πανεπιστημίου (28 Φεβρ. 1962). Διορίστηκε στη θέση του Επιστημονικού Βοηθού/Επιμελητή στο Σεμινάριο Συγκριτικής Επιστήμης των Πολιτισμών (1.1.1962-30.9.1963). Ο Αλέξανδρος Παπαδερός ίδρυσε μαζί με τον Μητροπολίτη Κισάμου και Σελίνου Ειρηναίο (Γαλανάκη) την Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης, της οποίας υπήρξε πρώτος Γενικός Διευθυντής (1962-2008). Κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας αυτής πραγματοποιήθηκαν στο Ίδρυμα 1.965 συνέδρια. Έχει λάβει μέρος σε πολλές επίσημες αποστολές προς Εκκλησίες, έχει δώσει διαλέξεις σε συνέδρια και άλλες εκδηλώσεις σε πολλές χώρες όλων των ηπείρων και υπήρξε ομιλητής σε ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές. Πρότασή του για ίδρυση Μουσείου της Μάχης της Κρήτης, της Κατοχής και της Αντίστασης οδήγησε στη σύσταση Αστικής μη κερδοσκοπικής Εταιρείας, της οποίας είναι Πρόεδρος και συντονίζει τις εργώδεις προσπάθειες για την επίτευξη του υψηλού αυτού σκοπού.

Διετέλεσε:

- Επί σειρά ετών (από το 1962) Επιστημονικός Σύμβουλος της Δεύτερης Γερμανικής Τηλεόρασης (ZDF) με αρμοδιότητα τον χώρο της Ορθοδοξίας.
- 1965-Ιούλιος 1967, Μέλος του νεοσύστατου Παιδαγωγικού Ινστιτούτου του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Απολύεται από τη χούντα και επανέρχεται στην υπηρεσία το 1974, στην οποία θα παραμείνει έως το 1999.
- 1982-1984, Προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης Θρησκευμάτων στο Υπουργείο Παιδείας.

- Συνιδρυτής και πρώτος αιρετός Πρόεδρος (1973-83) της Εταιρείας Θεάτρου Κρήτης (Ε.ΘΕ.Κ.), του πρώτου καλλιτεχνικού θεσμού πολιτισμικής αποκέντρωσης στην Ελλάδα.
- 1974-2003, Αιρετό μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Εκκλησιών (ΚΕΚ, Γενεύη, 126 Εκκλησίες-Μέλη), ως εκπρόσωπος του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Από τον Σεπτέμβριο του 1992 έως τον Μάρτιο του 1993 διετέλεσε Πρόεδρος του Συμβουλίου αυτού.
- Επί πολλά έτη μέλος Επιτροπών, αποστολών και Γενικών Συνελεύσεων του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών (ΠΣΕ).
- Πάνω από 30 έτη μέλος της Διοικούσας Επιτροπής του Συνδέσμου των Χριστιανικών Ακαδημιών της Ευρώπης.
- 1989, Επισκέπτης Καθηγητής στο McCormick Theological Seminary/Σικάγο.
- 1995-1999 Μέλος της Συγκλήτου του Συμβουλίου της Ευρώπης για το εκπαιδευτικό-πολιτισμικό πρόγραμμα "Cultural Routes- Monastic Influence".
- Από το 2001 Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών.

Τιμητικές διακρίσεις:

- Οφίκιο του Άρχοντος Υπομνηματογράφου του Οικουμενικού Πατριαρχείου από τον αείμνηστο Πατριάρχη Αθηνάγορα (1968).
- Παράσημα των Πατριαρχείων Αντιοχείας, Μόσχας, Βουκουρεστίου, Σόφιας, της Αρμενικής Εκκλησίας του Λιβάνου, της Εκκλησίας της Αιθιοπίας κ.ά
- Ομοσπονδιακό Παράσημο Γερμανίας από τον Πρόεδρο Richard von Weizsäcker (1992).

Συγγραφικό έργο:

Από το 1953 και εξής έχει δημοσιεύσει σε περιοδικά και εφημερίδες συνολικά 450 και πλέον δημοσιεύματα σε διάφορες γλώσσες (βιβλία, μελέτες, άρθρα, λήμματα σέ Εγκυκλοπαίδειες). Το εύρος της θεματολογίας των δημοσιευμάτων του είναι τεράστιο. Έχει γράψει κείμενα φιλοσοφικού, θεολογικού, θρησκευολογικού, κοινωνιολογικού, παιδαγωγικού, ιστορικού, λαογραφικού περιεχομένου, καθώς επίσης και κείμενα αισθητικής και γλωσσολογικού ενδιαφέροντος. Έγραψε τα κείμενα και είχε την ευθύνη εκτέλεσης και δημοσίευσης δύο Ορατορίων.

Γενικός βιβλιογραφικός κατάλογος στο: alexandros.papaderos.org/

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΕΛΕΤΗΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ
του Τμήματος Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής
του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΕΝΑΡΞΗ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ

από τον Πρόεδρο του Τμήματος Θεολογίας
Καθηγητή Παναγιώτη Ι. Σκαλτσή

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

από τον Πρύτανη
του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Καθηγητή Περικλή Α. Μήτκα

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

από τον Κοσμήτορα της Θεολογικής Σχολής
Καθηγητή Θεόδωρο Ξ. Πάγκου

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

από τον Πρόεδρο του Τμήματος Θεολογίας
Καθηγητή Παναγιώτη Ι. Σκαλτσή

ΕΠΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΤΙΜΩΜΕΝΟΥ

από τον Καθηγητή του Τμήματος Θεολογίας
Στυλιανό Χ. Τσομπανίδη

ΤΕΛΕΤΗ ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΗΣ

Ανάγνωση του **ψηφίσματος** και του **πίπλου**
από τον Πρόεδρο του Τμήματος Θεολογίας
Καθηγητή Παναγιώτη Ι. Σκαλτσή

ΕΠΙΔΟΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ & ΠΙΠΛΟΥ

από τον Πρόεδρο του Τμήματος Θεολογίας
Καθηγητή Παναγιώτη Ι. Σκαλτσή

ΕΠΙΔΟΣΗ ΔΙΑΣΗΜΟΥ

από τον Κοσμήτορα της Θεολογικής Σχολής
Καθηγητή Θεόδωρο Ξ. Πάγκου

ΕΠΙΔΟΣΗ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΗΣ ΠΛΑΚΕΤΑΣ ΤΙΜΗΣ

από τον Πρύτανη
του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
Καθηγητή Περικλή Α. Μήτκα

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΗ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑ

από τον τιμώμενο **Δρ. Αλέξανδρο Παπαδερό**
με θέμα: **«Πρόσωπον προς Πρόσωπον»**

ΛΗΞΗ ΤΕΛΕΤΗΣ

(θα ακολουθήσει δεξίωση)

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ*

* Το φωτογραφικό υλικό της τελετής προέρχεται από τον αν. καθηγητή κ. Μόσχο Γκουτζιούδη και την κ. Κυριακή Τσιοντικίδου.

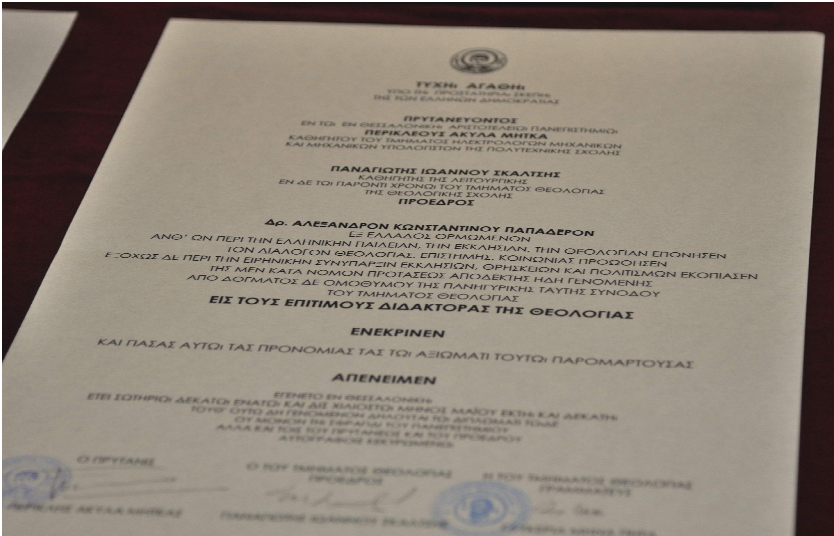

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Face to Face

**Ceremony for conferring upon
Alexandros K. Papaderos
the Doctorate Honoris Causa of School of Theology
of Aristotle University of Thessaloniki
(May 16, 2019)**

Alexandros K. Papaderos, an upstanding, dynamic and brilliant personage, whose ecclesiastical and social work is recognized both within Greece and abroad, has worked unflaggingly and firmly for decades in order to open the theological reflection towards the problems of the modern world, has contributed to the affiliation between Church and society and has strived for the building of a world worthy to be populated by human beings. With his multiannual and fruitful presence in the Ecumenical Movement and his visions for the mission of the Church within the modern world, for the ecumenical dialogue and the common witness of Christians, imbued with renewal the body of theology and provoked, stimulated and alerted those who looked into the matters of Christian unity and social justice, displaying ground-braking views and propositions. The dialogue between Theology and philosophy, as well as between disciplines, history and sociology, is mirrored in his abundant literary work which exceeds 450 publications in different languages.

In May 2019, Aristotle University of Thessaloniki, acknowledging the international presence and refulgence of Alexandros K. Papaderos added to the lengthy list of his excellence the title of Doctorate Honoris Causa, eagerly granted to him. The present publication contains texts and

photographic material from the Ceremony of conferring upon him the title of Doctorate Honoris Causa of the Faculty of Theology, School of Theology of Aristotle University of Thessaloniki, which took place in the Ceremony Room of the Old Building of the Faculty of Philosophy on May 16, 2019.

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Κ. ΠΑΠΑΔΕΡΟΣ, προσωπικότητα ακέραιη, δυναμική και ευφύεστατη, με αναγνωρισμένο εκκλησιαστικό και κοινωνικό έργο στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, εργάστηκε άοκνα και σταθερά επί δεκαετίες για το άνοιγμα της θεολογικής σκέψης προς τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου, συνέβαλε στη σύνδεση Εκκλησίας και κοινωνίας και κοπίασε για την οικοδόμηση ενός κόσμου άξιου να κατοικείται από τον άνθρωπο. Με την πολυετή και εύκαρπη παρουσία του στην Οικουμενική Κίνηση και με ταράματά του για την αποστολή της Εκκλησίας στο σύγχρονο κόσμο, για τον οικουμενικό διάλογο και την κοινή μαρτυρία των χριστιανών, μπόλιασε ανανεωτικά το σώμα της θεολογίας και «ερέθισε», «κέντρινσε» και αφύπνισε όσους ασχολήθηκαν με τα ζητήματα της χριστιανικής ενότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης, προβάλλοντας ρηξικέλευθες θέσεις και προτάσεις. Ο διάλογος μεταξύ θεολογίας και φιλοσοφίας αλλά και μεταξύ των επιστημών, της ιστορίας και της κοινωνιολογίας, αναδεικνύεται στο πλουσιότατο συγγραφικό έργο που έχει εκπονήσει, το οποίο υπερβαίνει τα 450 δημοσιεύματα σε διάφορες γλώσσες.

Τον Μάιο του 2019 το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, αναγνωρίζοντας τη διεθνή δράση και ακτινοβολία του Αλέξανδρου Κ. Παπαδερού, προσέθεσε στον εκτενή κατάλογο των διακρίσεών του και τον τίτλο του διδάκτορα τιμής ένεκεν, τον οποίο ευχαρίστως του απένειμε. Ο παρών τόμος περιλαμβάνει κείμενα και φωτογραφικό υλικό από την Τελετή για την αναγόρευσή του σε επίτιμο διδάκτορα του Τμήματος Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης που έλαβε χώρα στην Αίθουσα Τελετών του Παλαιού Κτηρίου της Φιλοσοφικής Σχολής, την Πέμπτη 16 Μαΐου 2019.